

PROJEKT STATUTU I REGULAMINU MUZEUM DIECEZJALNEGO

Zabytki sztuki kościelnej są nie tylko reliktem tradycji kościelnej i kultury humanistycznej ale służą nadal pobożności religijnej i stanowią źródło natchnienia dla dalszej twórczości artystycznej, przeznaczony do kultu religijnego oraz prywatnego nabożeństwa wiernych. Z tego tytułu Kościół troszczy się o ich zachowanie i konserwację. Uwidacznia się to w prawodawstwie kościelnym zapoczątkowanym postanowieniami papieża Marcina V w bulli *Etsi cunctorum* z 1425 roku i Piusa II w bulli *Cum almam nostram Ecclesiam* z 1465 roku¹. Nakazy Stolicy Apostolskiej obejmują budowle kościelne oraz ruchome zabytki tak Italii jak i całego świata chrześcijańskiego. Wyrażne zarządzenie papieża Leona XIII z 1894 roku poleca zająć się cimeliami z zakresu sztuki i literatury, szczególnie zaniedbanymi a pozostającymi w kościołach². Papież św. Pius X ustanowił w 1907 roku instytucję muzeów diecezjalnych dla opieki nad obiektami wycofanymi z bezpośredniego użytku³. Powstające już wcześniej, bo od 1888 roku, muzea diecezjalne w Polsce świadczą o wyjątkowo wyrobionym u nas przeświadczeniu potrzeby ochrony zabytków sztuki w specjalnie na ten cel organizowanych pomieszczeniach⁴.

Aktualną podstawę prawną istnienia muzeów diecezjalnych stanowią przepisy *Kodeksu Prawa Kanonicznego* traktujące o obowiązku zabezpieczenia cennych obiektów z racji wartości historycznej lub artystycznej⁵ i zakazu pozbywania się ich bez zezwolenia Stolicy Apostolskiej⁶. Inne wyrażne nakazy papieskie polecają erygowanie i utrzymywanie muzeów diecezjalnych mieszczących w sobie nie tylko obiekty cenne historycznie i artystycznie⁷, ale również nadal użyteczne dla kultu religij-

¹ Por. G. Mariani: *La legislazione ecclesiastica in materia d'arte sacra*. Roma 1952 s. 121.

² Tamże s. 127.

³ Tamże.

⁴ W wymienionym roku zostało założone Muzeum Diecezjalne w Tarnowie.

⁵ Np. kan. 1497 § 2, 1522 2°, 1523 1°.

⁶ Kan. 1532 § 1 1°.

⁷ Por. G. Mariani, *iw.* s. 28—30.

nego⁸. Na tej podstawie poszczególni biskupi względnie synody diecezjalne mogą nakazywać duchowieństwu przekazywanie z kościołów do muzeum diecezjalnego niepotrzebnych obiektów zabytkowych⁹. Troska o stan zabytków kościelnych znana była także dawnemu prawodawstwu polskiemu¹⁰.

Pośrednią racją istnienia i działania muzeów diecezjalnych mogą być przepisy *Kodeksu Prawa Kanonicznego* odnoszące się do wznoszenia i urządzania kościołów, ich dekoracji plastycznej oraz treści ikonograficznej¹¹. Pragnąc bowiem dobrze i skutecznie ustawić problem nowej twórczości artystycznej do użytku kultowego, musimy mieć zawsze przed oczami sztukę dawną, która jest nauczycielką i wzorem nowej sztuki¹². Zgromadzone na jednym miejscu obiekty wycofane z kultu w dalszym ciągu żyją i pomagają aktualnie w przygotowaniu duchowieństwa, artystów oraz wiernych do tworzenia i rozumienia nowej sztuki przeznaczonej tak do użytku liturgicznego jak i prywatnej pobożności. Kierując się tymi założeniami przedstawiam projekt statutu muzeum diecezjalnego w ślad za opublikowanym już projektem statutu archiwów diecezjalnych w Polsce¹³.

Załączony projekt dostosowany został do warunków bogatego w zbiory i ustalony styl pracy Muzeum Diecezji Tarnowskiej¹⁴. Z tego tytułu uwzględnia on stosunkowo szeroki zasięg wewnętrznych agend i ogólnodiecezjalnego przeznaczenia użytkowego¹⁵. Jednakże, mimo tego rozbudowania i rozciągłości, statut ten nie trudno będzie dostosować (przez odpowiednie skróty i uproszczenia) do potrzeb innych zbiorów sztuki kościelnej, tak diecezji jak i zakonów.

⁸ Por. M. T i b a u t: *La Musée Diocésain*. Bruxelles 1933 s. 4.

⁹ Czyni to np. Trzeci Synod Diecezji Tarnowskiej. Statut 267 § 3. „Currenda”. R. 107 : 1948 nr 6/7 s. 407.

¹⁰ Synod Zamojski z 1720 roku nakazuje dziekanom składanie sprawozdań ze stanu zachowania obrazów znajdujących się w ich kościołach. Por. ks. J. G r a b o w s k i: *Malarstwo w ustawach kościelnych*. „Gaz. kośc.” R. 28 : 1920 nr 2 s. 18.

¹¹ Instrukcja św. Officium z 30 czerwca 1952 roku wymienia kan. 485, 1161, 1164, 1178, 1261, 1268, 1269, 1279, 1280, 1385 i 1399 tegoż Kodeksu jako streszczające prawodawstwo kościelne odnoszące się do sztuki kościelnej. Por. R. R e g a m e y. *Art Sacré au XXe siècle*. Paris 1952 s. 430.

¹² R e g a m e y, jw. s. 136—146.

¹³ Ks. S t. L i b r o w s k i: *Projekt statutu i regulaminu archiwum diecezjalnego*. Lublin 1960.

¹⁴ Statut Muzeum Diecezjalnego w Tarnowie sporządzony został w 1957 roku na zlecenie ordynariusza Diecezji Tarnowskiej ks. biskupa Jana Stepy.

¹⁵ Niniejszy statut został opracowany w łączności z tezami autora odnoszącymi się do muzeów kościelnych w Polsce, przedstawionymi na Pierwszym Zjeździe Archiwistów, Bibliotekarzy i Muzeologów Kościelnych w 1957 roku na Jasnej Górze. Por. ks. Wł. S m o l e Ń: *Stan i potrzeby muzeów kościelnych oraz program pracy na najbliższy okres*. Lublin 1960.

S T A T U T
MUZEUM DIECEZJALNEGO W TARNOWIE

P o s t a n o w i e n i a o g ó l n e

- § 1. Diecezja Tarnowska posiada własne muzeum, które nosi nazwę: Muzeum Diecezjalne w Tarnowie.
- § 2. Muzeum Diecezjalne w Tarnowie, nazywane w dalszym ciągu także „Muzeum Diecezjalnym” lub „Muzeum”, istnieje i działa w ramach Diecezji Tarnowskiej jako jeden z jej integralnych organów oraz podlega jej ordynariuszowi jako nadrzędnej i jedynej władzy.
- § 3. Muzeum Diecezjalne w Tarnowie może należeć do Związku Muzeów w Polsce lub podobnego zrzeszenia, o ile organizacja tą nie ogranicza charakteru i działalności tegoż Muzeum jako instytucji kościelno-diecezjalnej.
- § 4. Muzeum Diecezjalne w Tarnowie wykonuje polecenia i realizuje wytyczne opracowane przez Ministerstwo Kultury i Sztuki lub inne władze centralne dotyczące sprawozdawczości, statystyki oraz programów zgodnych z charakterem i zamierzeniami tego rodzaju instytucji kościelnej i naukowej.

Z b i o r y M u z e u m

- § 5. Muzeum Diecezjalne w Tarnowie przechowuje, zabezpiecza i konserwuje:
 - 1° obiekty zabytkowe sztuki kościelnej,
 - 2° pamiątki życia religijnego,
 - 3° obiekty treści świeckiej pochodzące z kościołów i plebanii lub pozostałe po księżach,
 - 4° obiekty posiadające jakąkolwiek styczność z regionem Diecezji Tarnowskiej.
- § 6. Muzeum powiększa swoje zbiory przez:
 - 1° przejmowanie obiektów wycofanych z kultu i użycia,
 - 2° wymianę nowych dzieł kultu za obiekty zabytkowe,
 - 3° kupno,
 - 4° przyjmowanie depozytów parafii, osób lub innych instytucji.

- § 7. O każdym fakcie przejęcia do Muzeum Diecezjalnego obiektu na stałe lub też w formie depozytu dyrektor Muzeum powiadamia ordynariusza diecezji.
- § 8. W nadzwyczajnych wypadkach ordynariusz diecezji może zarządzić zwrot obiektu znajdującego się w Muzeum Diecezjalnym do kościoła jego pochodzenia, jeśli okaże się, że tam lepiej spełni on rolę kultową i zabytkową oraz będzie odpowiednio zabezpieczony i konserwowany.
- § 9. Przedmioty należące do zbiorów Muzeum mogą być za zgodą ordynariusza przekazywane do przejściowego użytku kultowego kościołom diecezji w formie depozytów.
- § 10. Zbiory Muzeum Diecezjalnego w Tarnowie zawierają następujące działy:
- 1° malarstwa,
 - 2° rzeźby,
 - 3° grafiki,
 - 4° przemysłu artystycznego,
 - 5° sztuki ludowej,
 - 6° etnografii,
 - 7° księgozbioru zabytkowego,
 - 8° dokumentacji pisemnej i fotograficznej obiektów muzealnych oraz obiektów znajdujących się na terenie Diecezji Tarnowskiej,
 - 9° dokumentacji tworzącej się nowej sztuki i budownictwa,
 - 10° księgozbioru podręcznego,
 - 11° archiwum własnego urzędu.

W y s t a w a

- § 11. Muzeum Diecezjalne prowadzi stałą wystawę swych eksponatów oraz organizuje wystawy czasowe.
- § 12. Sposób prowadzenia wystawy oraz czas jej trwania ustala dyrektor Muzeum zgodnie z ogólnie przyjętymi praktykami w innych muzeach i w zależności od miejscowych warunków.

U d o s t ę p n i a n i e z b i o r ó w d o s t u d i ó w n a u k o w y c h

- § 13. Zbiory Muzeum Diecezjalnego mogą być udostępnione do studiów naukowych w ten sam sposób, jak się to stosuje w innych muzeach.

- § 14. W nadzwyczajnych wypadkach, ordynariusz diecezji może zezwolić na chwilowe wypożyczenie eksponatów Muzeum Diecezjalnego w celu umieszczenia ich na wystawach innych muzeów.

Konserwacja zbiorów

- § 15. Muzeum Diecezjalne w Tarnowie posiada własną pracownię konserwatorską.
- § 16. Konserwacja zbiorów posiada podwójny charakter:
- 1° pogotowia konserwatorskiego wobec obiektów znajdujących się na wystawie i w magazynach,
 - 2° całkowitej konserwacji obiektów tegoż Muzeum.
- § 17. Konserwacja zasadniczo będzie prowadzona przez własnych pracowników Muzeum.
- § 18. Obiekty mogą być oddane do konserwacji innym instytucjom i osobom w następujących wypadkach:
- 1° gdy obiekt wymaga konserwacji przez specjalistę, którego Muzeum nie posiada,
 - 2° gdy konserwowany obiekt znajduje się jako przedmiot pracy naukowej na wydziałach konserwacji szkół akademickich.
- § 19. Wymienione prace konserwatorskie powinny być dokumentowane odpowiednimi protokołami i zdjęciami fotograficznymi.

Opieka nad zabytkami na terenie diecezji

- § 20. W myśl statutu 162 § 2 Trzeciego Synodu Diecezjalnego w Tarnowie dyrektor Muzeum jest jednocześnie przewodniczącym Diecezjalnej Komisji Artystyczno-Konserwatorskiej oraz delegatem ordynariusza dla zabytków w diecezji.
- § 21. Muzeum sprawuje opiekę konserwatorską nad wszelkiego rodzaju zabytkami sztuki, piśmiennictwa oraz pamiątek przeszłości w następujący sposób:
- 1° prowadzi inwentaryzację obiektów znajdujących się w kościołach, plebaniach i na terenie parafii,
 - 2° gromadzi bibliografię, informacje oraz dokumentację fotograficzną.
 - 3° udziela o nich informacji do badań naukowych i prac konserwatorskich.

Konserwacja obiektów z terenu diecezji

- § 22. Zabytki kultu a szczególnie obrazy i figury cudowne będą konserwowane w pracowni Muzeum Diecezjalnego.
- § 23. Stosownie do przepisów *Kodeksu Prawa Kanonicznego* (kan. 1288 § 2) obiekty zabytkowe z diecezji mogą być oddawane do konserwacji poza Muzeum Diecezjalne za zezwoleniem pisemnym ordynariusza diecezji, wydanym na podstawie opinii dyrektora tegoż Muzeum uznającej, że dana instytucja czy osoba konserwatora gwarantuje odpowiedni poziom prac konserwatorskich.
- § 24. W wypadku konserwacji obiektów zabytkowych z terenu diecezji ich dokumentacja konserwatorska oraz fotograficzna będzie przekazywana do Muzeum Diecezjalnego.

Muzeum Diecezjalne jako pomoc w studiach teologicznych

- § 25. Zbiory Muzeum Diecezjalnego, wystawa oraz pracownia konserwatorska mają służyć jako gabinet pomocniczy do nauczania alumnów seminarium duchownego sztuki kościelnej, liturgii i opieki nad zabytkami.
- § 26. W tym celu Muzeum Diecezjalne gromadzi makiety i plany budowanych kościołów oraz ich plastycznego wyposażenia.

Opieka nad powstającymi dziełami kultu religijnego

- § 27. Dyrektor Muzeum Diecezjalnego spełnia swoje funkcje przewodniczącego Komisji Artystyczno - Konserwatorskiej również przez Muzeum.
- § 28. Dyrektor Muzeum oraz jego pracownicy udzielają porad i konsultacji:
 - 1° duchowieństwu,
 - 2° architektom i plastynom.
- § 29. Muzeum Diecezjalne gromadzi dokumentację budowanych kościołów, kaplic oraz ich wyposażenia i udostępnia je duchowieństwu i innym zainteresowanym osobom.
- § 30. Muzeum kontroluje, czy prace architektoniczne i plastyczne w diecezji są realizowane zgodnie z planami zatwierdzonymi przez kurię diecezjalną.

A d m i n i s t r a c j a

- § 31. Całością prac Muzeum kieruje ksiądz dyrektor mianowany przez ordynariusza diecezji.
- § 32. Dyrektor reprezentuje Muzeum na zewnątrz i odpowiada za całość prac przed ordynariuszem diecezji. W szczególności:
- 1° przyjmuje i zwalnia pracowników,
 - 2° kieruje pracami personelu Muzeum,
 - 3° decyduje o udostępnianiu eksponatów znajdujących się w magazynach,
 - 4° przedstawia corocznie ordynariuszowi do zatwierdzenia budżet Muzeum,
 - 5° podpisuje korespondencję i czeki bankowe,
 - 6° podpisuje umowy na prace zlecone,
 - 7° decyduje o wypłatach pieniężnych.
- § 33. Ordynariusz diecezji może zamianować również (księdza) wicedyrektora Muzeum Diecezjalnego, który współpracuje z dyrektorem i w razie potrzeby zastępuje go.
- § 34. W Muzeum Diecezjalnym zatrudniony jest personel naukowy, konserwatorski i administracyjny zgodnie z ustalonym przez biskupa ordynariusza budżetem.
- § 35. Dyrektor Muzeum składa corocznie ordynariuszowi diecezji sprawozdanie z całokształtu swej działalności.

F i l i e M u z e u m

- § 36. Muzeum Diecezjalne w Tarnowie może zakładać na terenie własnej diecezji — przy poszczególnych parafiach lub klasztorach — swoje filie, które prowadzą własną gospodarkę finansową i kasową. Kierownikami filii są osoby mianowane przez ordynariusza diecezji i posiadające tytuł kustoszów.
- § 37. Filie prowadzą wystawę własnych zbiorów. W razie potrzeby dyrektor Muzeum Diecezjalnego może przekazać na ich czasową wystawę część swoich centralnych zbiorów.

P o s t a n o w i e n i a k o ń c o w e

- § 38. Zbiory i budynki Muzeum Diecezjalnego w Tarnowie, które w wyniku wyższych sił przeszłyby w obce posiadanie, stanowią na zawsze własność Diecezji Tarnowskiej i nie mogą ulec przedawnieniu.

- § 39. Tak pracownicy Muzeum Diecezjalnego jak i osoby z niego korzystające winny troszczyć się o całość i nienaruszalność jego zbiorów oraz pamiętać, że zbiory te mają służyć następnym pokoleniom, dobru Kościoła i kulturze Narodu.

REGULAMIN WEWNĘTRZNY
MUZEUM DIECEZJALNEGO W TARNOWIE

- § 1. W Muzeum Diecezjalnym zatrudniony jest jeden lub więcej pracowników posiadających wykształcenie fachowe z historii sztuki. Pracownik ten lub najstarszy spośród tych pracowników jest kustoszem Muzeum. W razie potrzeby może istnieć większa ilość kierowników poszczególnych działów w charakterze kustoszów.
- § 2. Kustosz względnie inni pracownicy naukowi prowadzą prace nad inwentaryzacją, katalogowaniem i wszelkiego rodzaju dokumentacją zbiorów, urządzają, opiekują się i oprowadzają po wystawie, odpowiadając na pytania ustne oraz pisemne zainteresowanych stron itp.
- § 3. Pracownik konserwatorski lub, w razie zaangażowania ich w większej ilości, najstarszy z nich jest kierownikiem pracowni konserwatorskiej.
- § 4. Kierownik pracowni konserwatorskiej kieruje technicznymi pracami, prowadzi dokumentację, opiekuje się narzędziami konserwatorskimi oraz prowadzi magazyn materiałów konserwatorskich.
- § 5. Pracownik kancelaryjny prowadzi korespondencję, administrację zbiorów muzealnych i jego pomieszczeń, sprawy kasowe, księgowość, przepisuje na maszynie lub ręcznie wewnętrzne materiały pomocnicze wszystkich poszczególnych działów muzeum oraz prowadzi magazyn materiałów administracyjnych i gospodarczych.
- § 6. Wyżej wymienieni pracownicy naukowi i administracyjni obowiązani są w razie potrzeby wykonywać i załatwiać sprawy należące do innych działów.
- § 7. Woźny Muzeum mieszka stale w budynkach muzealnych i jest równocześnie jego dozorcą. W razie większej ilości pracy mogą być zaangażowani dalsi pracownicy porządkowi.
- § 8. Woźny Muzeum i pracownicy porządkowi zajmują się sprawami porządkowymi budynków, magazynów i wystawy, sprzątają bieżąco wszystkie pomieszczenia oraz przynależne do Muzeum cho-

dniki ulic, palą w piecach, dozoruja wystawę, roznoszą korespondencję i załatwiają sprawy pocztowe na terenie miasta.

- § 9. Wozny Muzeum przechowuje u siebie odpowiednio zabezpieczone klucze od magazynów, wystawy i sal administracyjnych. Klucze mogą być wydawane poza normalnymi godzinami pracy odpowiednim pracownikom na wyraźne polecenie dyrektora. Drugi komplet kluczy będzie przechowywany w miejscu zamkniętym i zaplombowanym znanym tylko upoważnionym pracownikom, by w razie nagłej potrzeby mogły być użyte.
- § 10. Pracownicy Muzeum wykorzystują swoje urlopy w czasie ustalonym z dyrektorem.

REGULAMIN DLA KORZYSTAJĄCYCH Z MUZEUM

- § 1. Wystawa Muzeum Diecezjalnego otwarta jest:
- 1° w niedzielę i święta od godz. 9—15-tej,
 - 2° w dni powszednie, za wyjątkiem poniedziałków i dni poświęconych, od godz. 10—13-tej.
- § 2. Na prośbę grup zwiedzających wozny Muzeum może otworzyć wystawę poza wymienionymi godzinami.
- § 3. Opłaty za wstępy są dostosowane do wysokości opłat w muzeach państwowych.
- § 4. Do studiów naukowych korzysta się ze zbiorów tylko na miejscu w Muzeum.
- § 5. Wszystkie eksponaty Muzeum są dostępne do badań naukowych. Dyrektor Muzeum może chwilowo wyłączyć pewne jego obiekty z ogólnego użytku badaczy w następujących wypadkach:
- 1° gdy obiekt nie jest na tyle zabezpieczony, aby mógł być bez szkody wyjmowany z magazynu i badany przez obce osoby,
 - 2° gdy dany obiekt stanowi przedmiot nieukończonych prac naukowych któregoś z pracowników miejscowego Muzeum Diecezjalnego,
 - 3° gdy obiekt stanowi przedmiot pracy naukowej osoby, która specjalnie prosiła o pierwszeństwo w udostępnieniu, mając do tego szczególne racje i powody.
- § 6. Te same zasady odnoszą się do zbioru zdjęć fotograficznych.
- § 7. Pracownicy naukowcy winni przynajmniej na tydzień wcześniej zapowiedzieć swoje przybycie do Muzeum oraz wskazać, które obiekty pragną mieć udostępnione.

- § 8. Zdjęć fotograficznych eksponatów na wystawie i z magazynów można dokonywać tylko za zezwoleniem dyrektora Muzeum. W takich wypadkach fotografujący zobowiązuje się do przekazania Muzeum Diecezjalnemu odbitek dokonywanych zdjęć.
- § 9. W wypadkach, gdy chodzi o fotografowanie eksponatów trudnych do zdejmowania ze ścian wystawy i łatwo ulegających uszkodzeniu, których zdjęcia już zostały dokonane, zainteresowani zwracać się będą po odbitki do instytucji i osób posiadających gotowe ich negatywy fotograficzne.
- § 10. Osoby oraz instytucje posiadające negatywy zdjęć fotograficznych obiektów Muzeum Diecezjalnego w Tarnowie nie mogą sprzedawać oraz darować odbitek bez zgody dyrekcji tegoż Muzeum.

INWENTARZ KULTU MARYJNEGO
W DIECEZJI TARNOWSKIEJ

(ciąg dalszy)

78. GRYWAŁD (pow. Nowy Targ)

Parafia istnieje od pierwszej poł. XIV w. Kościół drewniany pod wezw. św. Marcina zbudowany w XV w. Drugi odpust obchodzi się na uroczystość M. Boskiej Śnieżnej.

W głównym ołtarzu na zasuwie środkowej części tryptyku znajduje się obraz Maryi z Dzieciątkiem z XIX w. czczony jako M. B. Śnieżnej. Tryptyk pochodzący z pocz. XVI w. zawiera obrazy św. Marcina w środku, po bokach w kwaternionach przedstawienia św. Anny, św. Stanisława Bpa, św. Michała i św. Barbary⁵⁶. W naczółku znajduje się obraz Madonny z Dzieciątkiem z typu Assunty apokaliptycznej. W bocznym, wczesnobarokowym ołtarzu Serca Pana Jezusa jest w górnej części Matka Boska w otoczeniu aniołów.

Polichromia z r. 1618 posiada sceny Ukrzyżowania z Maryją i św. Janem, w kasetonach na chórze M. Boskiej Bolesnej oraz cykl Męki Pańskiej. Dokładniejsza treść zostanie ustalona po ukończeniu prowadzonej już konserwacji polichromii tego najcenniejszego zabytku budownictwa drewnianego na Podhalu⁵⁷.

Na ścianach kościoła wiszą obrazy: 1) wypukła rzeźba przedstawiająca Maryję z Dzieciątkiem na półksiężycu, prawdopodobnie z XVI w.; 2) malowany obraz M. B. Szkaplerznej; 3) pod dzwonnica figura *Piety*; 4) w zakrystii figura Niepokalanej.

Feretryony: 1) z malowanym obrazem M. B. Niepokalanej, po drugiej stronie — Ukrzyżowania; 2) z malowanym obrazem św. Anny i Maryi w wieku dziewczęcym, po drugiej stronie — bł. Kingi; 3) z malowanym obrazem M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie — św. Franciszka; 4) z malowanym obrazem M. B. Różańcowej, po drugiej stronie — św. Dominika; 5) figura Matki Boskiej wykonana w r. 1889 przez miejscowego gospodarza Jana Potaśnika; 6) ludowa figura Matki Boskiej przeniesiona w r. 1918 przez dziewczęta wsi Hałuszowa z ich dawnego parafialnego kościoła w Maniowie.

⁵⁶ T. Szydłowski: Pówiat nowotarski. W: „Katalog zabytków sztuki w Polsce”. T. 1 s. 353 n, fig. 473.

⁵⁷ Por. T. Holcerowa: Polichromia kościoła w Grywałdzie. „Wiad. konserwat.” 1958 s. 83—84; J. Dutkiewicz: Malarstwo ściennie w budownictwie drewnianym. Tamże il. 10.

Chorągwie i sztandary: 1) koloru białego z malowanym obrazem M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie — św. Józefa z Dzieciątkiem; 2) koloru zielonego z malowanym obrazem M. B. Niepokalanie Poczętej, po drugiej stronie — św. Antoniego z Dzieciątkiem; 3) koloru zielonego z malowanym obrazem M. B. Szkaplerznej, po drugiej stronie — św. Michała Archaniola; 4) koloru niebieskiego z malowanym obrazem M. B. Szkaplerznej, po drugiej stronie — św. Józefa; 5) koloru czerwonego z malowanym obrazem M. B. Różańcowej, po drugiej stronie — św. Jadwigi.

W Muzeum Diecezjalnym w Tarnowie znajduje się obraz z XVII w. z chorągwi przedstawiający Maryję i św. Florianą (nr inw. 802). W tymże muzeum przechowywała się do ostaniej wojny rzeźba Matki Boskiej, zrabowana przez okupacyjne władze niemieckie, dotychczas nie odnaleziona. Była to rzeźba przyścienna, wysokości 75 cm, typu sądecko-spiskiego z lat ok. 1350/60, przedstawiająca Madonnę Tronującą z Dzieciątkiem⁵⁸.

Kapliczki i figury w Grywałdzie: 1) Przy szosie Krościenko — Nowy Targ, koło drogi skracającej do środka wsi znajduje się obszerna (5x4 m) z wieżyczką murowana kaplica⁵⁹, zbudowana pod koniec XIX w. przez miejscowego gospodarza Jakuba Potaśnika, zm. w 1928 r. Ołtarzyk z płaskorzeźbą M. B. Śnieżnej wykonał własnoręcznie Jan Potaśnik. Z budową kaplicy związana jest legenda. Jan Potaśnik wracał późnym wieczorem do Grywałdu. Na miejscu, gdzie stoi kaplica ukazała się mu Maryja jako dziwnie jaśniejąca Pani i żądała, aby w tym miejscu mieszkańcy Grywałdu postawili kaplicę. Potaśnik mimo starań nie mógł tego spełnić z powodu braku odpowiednich funduszy. Z pomocą przyszedł żyd z Jazowska Adler trudniący się skupem drzewa, który, po dokonaniu korzystnych transakcji drzewnych z mieszkańcami Grywałdu, przeznaczył pewną sumę na jakiś zbożny cel na tejże wsi. Za owe pieniądze miano wybudować kaplicę. Potaśnik był jednak niezadowolony, że nie mógł, tak jak chciał, wyrazić w obrazie widoku Maryi z cudownego widzenia. Koło kaplicy zasadzono 4 jesiony. Jeden z nich został zabrany przez powódź w 1918 r. Kaplica ostała się w cudowny sposób. 2) Na realności Wojciecha Krężła stoi mniejsza murowana kapliczka (1.90 x 1.70 m). W środku znajduje się obraz pochodzący z XIX w. a przedstawiający M. B. Śnieżną. Legenda głosi, że na tym miejscu zamierzano pierwotnie wybudować kościół parafialny. Jednakże jakaś siła przenosiła przygotowane belki na miejsce obecnego kościoła. Za trzecim razem drzewo zostało przeniesione razem ze śpiącymi majstrami, którzy pilnowali przy-

⁵⁸ Por. Dutkiewicz: Nieznane rzeźby XIV—XV w. na terenie Małopolski południowo-zachodniej, „Biul. Hist. Szt.” 1933 s. 253—263; M. Walicki: Polska sztuka gotycka s. 20 nr 24; Dutkiewicz: Małopolska rzeźba średniowieczna s. 129 il. 68; D. Kaczmarzyk: Straty wojenne Polski w dziedzinie rzeźby. Warszawa 1958 s. 44 il. 23.

⁵⁹ Kaplica ta była reprodukowana przez Poczta Polską w r. 1952 na znaczku za 60 groszy.

gotowanego budulca. Na tę pamiątkę wybudowano tutaj kapliczkę. 3) „Na Wybraństwie“, na gruncie Knutelskiego (Bacy) stoi murowana kaplica, fundowana przy końcu XIX w. przez Jana Hryca, tego który spowodował umieszczenie w głównym ołtarzu kościoła obecnego obrazu M. B. Śnieżnej. W kapliczce znajduje się także obraz M. B. Śnieżnej w otoczeniu figur św. Józefa i św. Antoniego. 4) „Pod Tylką“, koło tartaku jest murowana kaplica, zbudowana w XIX w. przez Józefa Malika właściciela tartaku. Obecnie znajduje się pod opieką zarządu tartaku. Wewnątrz jej mieści się obraz Matki Boskiej. Opowiadają, że dawniej była kapliczka po drugiej stronie szosy ale, gdy ją zabrała woda, zbudowano obecną. 5) W ogrodzie Jana Potaśnika (Widzima) znajduje się maleńka murowana kapliczka, wybudowana z racji powodzi ok. 1834 r. na granicy oddzielającej łąd od wody. Wewnątrz posiada figurę św. Jana i dwie Matki Boskiej. Z tych ostatnich jedna sięga początkami tradycji gotyckich.

Parafianie uczęszczają z pielgrzymkami najczęściej do Kalwarii Zebrzydowskiej i Czarnego Potoka, rzadziej do Tuchowa i Częstochowy, sporadycznie do Piekar Śląskich.

79. GUMNISKA FOX (pow. Dębica)

Parafia istnieje od r. 1310. Kościół drewniany pod wezw. św. Mikołaja wybudowany w XVII w. spalił się podczas działań wojennych 1944 r. Spłonęło również wyposażenie wnętrza. Nowy kościół w budowie. Tymczasowe funkcje kościoła spełnia barak przewieziony w r. 1945 z Pustkowie.

Kapliczki i figury: 1) w Gumniskach Fox fundowana w r. 1930 figura Niepokalanej; 2) w Gumniskach Fox kapliczka św. Jana Nepomucena z figurą Matki Boskiej.

Przy kościele istniał Żywy Różaniec.

Parafianie uczęszczają z pielgrzymkami do Tuchowa, Zawady, Przeczycy, Dębowca i do kaplicy we wsi Głobikowa. Zanika zwyczaj uczęszczania do Leżajska i Odporyszowa.

80. GWOŹDZIEC (pow. Brzesko)

Parafia istnieje od pierwszej poł. XIV w. Kościół murowany pod wezw. św. Katarzyny wybudowany w r. 1913.

W ołtarzu głównym drewniana figura Niepokalanej z 1935 r. W ołtarzu pod wezw. Matki Boskiej malowany w r. 1634 na desce obraz Madonny z Dzieciątkiem. Przy obrazie znajduje się 16 wotów. W drugim bocznym ołtarzu znajduje się obraz M. B. z Dzieciątkiem i św. Józefem.

Kościół posiada polichromię z r. 1958 wykonaną przez art. mal. Krzyształowskiego, prof. Akademii Sztuk Plastycznych w Krakowie, w stylu nowoczesnym, ze scenami Zwiastowania, Bożego Narodzenia i M. B. Różańcowej.

Na ścianach wiszą obrazy: 1) Matka Boska z Dzieciątkiem i św. Katarzyną (XVII w.); 2) oleodruk M. B. Tuchowskiej; 3) oleodruk M. B. Nieustającej Pomocy:

Feretry: 1) z malowanym obrazem M. B. Niepokalanej; 2) z gipsową figurą Niepokalanej.

Chorągwie i sztandary: 1) z malowanym obrazem Serca Maryi, po drugiej stronie — św. Katarzyny z 1956 r.; 2) z malowanym obrazem M. B. z Dzieciątkiem, po drugiej stronie — św. Antoniego.

W Muzeum Diecezjalnym w Tarnowie znajduje się obraz z XVII w. Madonny z dwoma świętymi (nr inw. 308).

Kapliczki i figury: 1) w Gwoźdźcu, na realności Julii Mazgaj gipsowa figura Niepokalanej; 2) w Gwoźdźcu na gruncie Franciszka Mazgaja drewniana figura Niepokalanej.

Przy kościele istnieje bractwo Różańca Żywego i Wiecznego. Parafianie uczęszczają z pielgrzymkami do Tuchowa a czasem do Kalwarii.

81. IWKOWA (pow. Brzesko)

Parafia istnieje od r. 1325. Kościół murowany pod wezw. Podwyższenia Krzyża zbudowany w r. 1956 na miejscu spalonego z drugiej poł. XVI w. Odpust obchodzony jest na uroczystość Nawiedzenia Maryi Panny w kościele cmentarnym w dniu 2 lipca.

W ołtarzu bocznym znajduje się obraz Matki Boskiej malowany na płótnie z w. XVII.

Feretry: 1) z malowanym na blasze w XIX w. obrazem M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie — św. Franciszka z Asyżu; 2) z malowanym na blasze obrazem Serca Matki Boskiej, po drugiej stronie — Serca Pana Jezusa; 3) z malowanym na blasze obrazem M. B. z Dzieciątkiem, po drugiej stronie — Głowy Pana Jezusa otoczonej koroną cierniową; 4) z figurą drewnianą Matki Boskiej. Na białym ornacie haftowany obraz Matki Boskiej Niepokalanie Poczętej.

Kościółek cmentarny pod wezw. Nawiedzenia Maryi. Pierwotny wzniesiony w r. 1398. Obecny drewniany, prawdopodobnie z drugiej poł. XV w.⁶⁰

W ołtarzu głównym pod wezw. Matki Boskiej rzeźba z pocz. XVI w. przedstawiająca Matkę Boską i św. Elżbietę. Malowane tło przedstawia Ducha Św. i tabernakulum malowane z Matką Boską i św. Janem Ewangelistą. Na tęczycy krucyfiks oraz rzeźbione posągi Matki Boskiej i św. Jana Ewangelisty z końca XIV w. W oknie witrażyk z Matką Boską z pierwszej poł. XV w.

Kapliczki przydrożne: 1) na gruncie Jana Karwuli, „na Pagórku” kapliczka z malowanym obrazem Matki Boskiej Domosławickiej, z końca XIX w.; 2) na gruncie Piotra Tucznio kapliczka z rzeźbioną w drzewie *Pietlą* ludową z czasu ok. 1850 r.

⁶⁰ Por. Dutkiewicz: Powiat brzeski. W: „Katalog zabytków sztuki w Polsce”. T. 1 s. 80 n. fig. 285.

Przy kościele istnieje bractwo Różańcowe.

W parafii żyje legenda odnosząca się do powstania kościoła na starym cmentarzu, będącego pierwotnie kościołem parafialnym i do witrażyka Matki Boskiej w dzisiejszym kościółku cmentarnym. W czasie powodzi (wylała rzeka Bella) woda niosła obraz Matki Boskiej, który zatrzymał się w miejscu cmentarza. Wtedy to ludzie zbudowali w tym miejscu kościół ku czci Matki Boskiej pod wezw. Nawiedzenia N. M. P. Legenda dotycząca witrażyka głosi, że w parafii żył człowiek opętany przez złego ducha, którego nie można było w żaden sposób wypędzić. Przyjechali wreszcie okoliczni kapłani, zaprowadzili opętanego przed ołtarz i odprawiali nad nim uroczyste egzorcyzmy. Wówczas diabeł opuścił opętanego i uciekł oknem wybijając z niego szybę, której odtąd nie można było wprawić, gdyż po każdym oszkleniu szyba wypadała. Wobec tego wykonano witrażyk M. B. z Dzieciątkiem, który przetrwał do dzisiejszego czasu.

Parafianie uczęszczają z pielgrzymkami do Tuchowa i Domosławic.

82. JADOWNIKI MOKRE (pow. Dąbrowa Tarnowska)

Parafia istnieje od r. 1952. Kościół parafialny pod wezw. Serca Maryi zbudowany w r. 1948.

W głównym ołtarzu znajduje się rzeźbiony w r. 1947 obraz Serca Maryi.

W witrażach mieszczą się przedstawienia: 1) Serca Maryi; 2) M. B. Częstochowskiej.

Feretry: 1) płaskorzeźbiony z obrazem M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie — św. Antoniego; 2) płaskorzeźbiony z obrazem M. B. Nieustającej Pomocy, po drugiej stronie — św. Anny; 3) figura M. B. Niepokalanej.

Chorągwie i sztandary: 1) koloru biało-zielonego z malowanym obrazem Świętej Rodziny, po drugiej stronie — św. Satniśława Kostki; 2) koloru czarnego z malowanym obrazem M. B. Bolesnej.

Na białym ornacie z 1954 r. malowana postać Serca Maryi z wielkiego ołtarza.

Na dzwonie umieszczono napis: „Twemu Niepokalanemu Sercu, Matko Boża — Królowo Polski, ofiarują Jadowniki Mokre w roku 1957”.

Kapliczki i figury: 1) w fasadzie kościoła kamienna figura M. B. Różańcowej; 2) na polu gromadzkim, przy rozstajnej drodze kapliczka kamienna fundowana w r. 1882 przez Piotra i Marię Kumorowskich z figurą Matki Boskiej.

Przy kościele istnieje Wieczny Różaniec. Parafianie uczęszczają na odpusty do Odporyszowa.

83. JADOWNIKI PODGÓRNE (pow. Brzesko)

Parafia istnieje od drugiej poł. XIII w. Kościół parafialny pod wezw. św. Prokopa wzniesiony w r. 1908.

W kaplicy, w bocznym ołtarzu pod wezw. Matki Boskiej znajduje się obraz wykonany w czeskim typie Madonny Dublebskiej w otoczeniu dwu aniołów. Przemalowany i bardzo zniekształcony pochodzi z XV w. Obraz jest otoczony kultem przez miejscową ludność, o czym świadczą znajdujące się przy nim 32 wota. W bocznym ołtarzu św. Anny jest figura św. Anny z Maryją.

Feretry: 1) z malowanym na płótnie obrazem Serca Pana Jezusa, po drugiej stronie — Serca Maryi; 2) drewniana figura M. B. Różańcowej; 3) drewniana figura Niepokalanej; 4) drewniana figura Serca Maryi.

Chorągwie i sztandary: 1) koloru białego z malowanym obrazem Zwiastowania, po drugiej stronie — Serca Pana Jezusa; 2) koloru białego z malowanym obrazem M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie — Orła Białego; 3) koloru czarnego z malowanym obrazem M. B. Bolesnej, po drugiej stronie — Chrystusa na krzyżu.

W Jadownikach - Bocheniec znajduje się murowany kościół pod wezw. św. Anny wzniesiony przed 1732 r. W głównym ołtarzu rzeźba św. Anny Samotrzcę. Stacje Drogi Krzyżowej z XIX w.

Kapliczki i figury w Jadownikach: 1) na realności Józefa Martyny kamienna figura Matki Boskiej z XIX w.; 2) na polu Jana Szkodnego kamienna figura Chrystusa Ukrzyżowanego z Matką Boską pochodzącą z XIX w.; 3) na gruncie Józefa Migąły kamienna figura Matki Boskiej z XVIII w.; 4) na posiadłości Jakuba Martyny nad studzienką kamienna figura św. Anny i Maryi z XVIII w.; 5) kamienna figura Matki Boskiej z XIX w.; 6) kamienna figura Maryi ze Świętymi; 7) na polu Władysława Sali kapliczka z kamienną figurą Chrystusa Ukrzyżowanego i M. B. Bolesnej; 8) na posiadłości rodziny Chuchrów kamienna figura Matki Boskiej z Dzieciątkiem z r. 1888; 9) na gruncie Stanisława Gurguła kamienna figura Matki Boskiej; 10) na realności rodziny Bartoszków kamienna figura Matki Boskiej.

Parafianie uczęszczają z pielgrzymkami najczęściej do Tuchowa, poza tym do Odporyszowa, Bochni i Porąbki Uszewskiej.

84. JAKUBKOWICE (pow. Nowy Sącz)

Parafia istnieje od r. 1325. Kościół drewniany pod wezw. św. Piotra i Pawła z r. 1739.

W ołtarzu głównym z epoki Rejencji płaskorzeźba z krucyfiksem i figurą Maryi oraz św. Jana z pierwszej poł. XVIII w. W rokokowym ołtarzu bocznym pod wezw. Matki Boskiej obraz malowany na desce typu Piekarskiej z XVI w. przykryty sukienką z XVIII w., czczony w parafii jako M. B. Pocieszenia. Przy obrazie znajdują się dwie gabloty z 25 wotami. W predelli ołtarza oleodrukowy obraz M. B. Bolesnej. W drugim bocznym ołtarzu pod wezw. M. B. Różańcowej płaskorzeźbiony obraz tego tytułu z r. 1826.

W polichromii na plafonie scena Wniebowzięcia.

W kruchcie zawieszony na ścianie oleodrukowy obraz M. B. Bolesnej.

Feretry: 1) z malowanym na blasze obrazem Niepokalanej typu Murilla; 2) malowany na blasze obraz M. B. Nieustającej Pomocy; 3) malowany na papierze za szkłem obraz M. B. Bolesnej; 4) drewniana figura M. B. z Dzieciątkiem.

Chorągwie i sztandary: 1) koloru zielonego z malowanym obrazem M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie — Serca Pana Jezusa; 2) koloru popielatego z malowanym obrazem Nieustającej Pomocy, po drugiej stronie — św. Michała; 3) koloru czerwonego z malowanym obrazem Serca Maryi, po drugiej stronie — Serca Pana Jezusa; 4) koloru niebieskiego z malowanym obrazem Serca Maryi, po drugiej stronie — młodego Tobiasza; 5) koloru niebieskiego z malowanym obrazem M. B. z Lourdes, po drugiej stronie — Chrystusa Króla; 6) koloru czerwonego z haftowanym obrazem M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie — św. Stanisława Kostki; 7) koloru czarnego z malowanym obrazem M. B. Różańcowej.

Na białym ornacie z 1956 r. z przodu malowany obraz Ziastowania, z tyłu Niepokalanego Poczęcia. Na dzwonie ryngraf Matki Boskiej oraz napis: „Królowo Polski módl się za nami 1956”.

Kaplice mszalne: 1) W Żbikowcach na dawnym cmentarzu cholerycznym wybudowano kaplicę w r. 1868, w której odprawiają się msze św. w niedziele, święta i środy od maja do października. W kaplicy ołtarz o tradycjach klasycystycznych z obrazem M. B. Bolesnej⁶¹. Przy obrazie wota z serc, koralii, ryngrafów, medalionów, paciorków. Z racji tego obrazu kaplica posiadała w r. 1954 przywilej sanktuarium maryjnego. 2) W Bilsku „Na Marsztynówce” kaplica z malowanym na blasze obrazem M. B. Nieustającej Pomocy.

Kapliczki i figury: 1) w Łososinie Dolnej kapliczka Matki Boskiej fundowana w r. 1918 na podziękowanie za odzyskanie wolności; 2) w Michalczowej figura Matki Boskiej w gablocie wisząca na krzyżu; 3) na realności Jana Borka figura M. Boskiej z Lourdes; 4) na polu Jana Maciasa kamienna figura M. B. Królowej Polski.

Przy kościele istnieje Żywy Różaniec. Parafianie uczęszczają z pielgrzymkami do Kalwarii Zebrzydowskiej na Wielki Piątek i 15 sierpnia, czasem do Tuchowa.

85. JAMY (pow. Mielec)

Parafia istnieje od r. 1925. Kościół parafialny pod wezw. św. Augustyna zbudowany w r. 1916. Od r. 1916 do 1925 był on kościołem filialnym w parafii Zgórsko.

⁶¹ Por. A. Misiąg-Bocheńska: Powiat nowosądecki. W: „Katalog zabytków sztuki w Polsce”. T. 1 s. 343.

W ołtarzu bocznym pod wezw. św. Augustyna znajduje się obraz przedstawiający Maryję z Dzieciątkiem i klęczącym przed nią św. Augustynem. W ołtarzu bocznym pod wezw. Matki Bożej umieszczona jest gipsowa figura Wniebowziętej, którą na miesiąc październik zasuwa się obrazem M. B. Różańcowej. Obraz malowany na płótnie prawdopodobnie w XIX w., dwukrotnie odnawiany, drugi raz przemalowany i powiększony. W ołtarzu bocznym pod wezw. Pana Jezusa Ukrzyżowanego umieszczony jest oleodrukowy obraz M. B. Bolesnej.

Na ścianach kościoła wiszą: 1) oleodrukowy obraz M. B. Tuchowskiej; 2) malowany na płótnie obraz M. B. Niepokalanie Poczętej; 3) malowany na płótnie obraz Maryi z napisem: „Pod Twoją obronę uciekamy się”; 4) oleodrukowy obraz M. B. Bolesnej z napisem: „Pamiętka koronacji cudownego obrazu M. B. Bolesnej w klasztorze oo. Franciszkanów w Krakowie dnia 20.IX.1908 r.”

Feretry: 1) drewniana figura M. B. Pocieszenia; 2) płaskorzeźbiony obraz Niepokalanej, po drugiej stronie — św. Antoniego, wykonany we Włoszech na specjalne zamówienie parafian.

Chorągwie i sztandary: 1) koloru biało-niebieskiego z malowanym obrazem M. B. z Lourdes, po drugiej stronie — Pana Jezusa Miłosiernego, z r. 1951 r.; 2) koloru niebieskiego z malowanym obrazem Serca Maryi Panny, po drugiej stronie — M. B. z Dzieciątkiem, przed którą klęczy św. Alojzy, z r. 1950; 3) koloru zielonego z malowanym obrazem M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie godło państwowe, z r. 1949; 4) koloru czarnego z malowanym obrazem M. B. Szkaplerznej unoszącej się nad czyścem, po drugiej stronie — Pana Jezusa Ukrzyżowanego, z r. 1948.

Kapliczki i figury: 1) W Jamach, blisko kościoła kapliczka z porcelanową figurą Serca Maryi, fundowana w r. 1886 przez Franciszka Tomczyka. Pierwotnie wyposażona była w szereg małych porcelanowych i szklanych figurek Maryi. Obecnie znajduje się w niej tylko ołtarzyk i 4 obrazy. Pozostałe obrazy i figurki uległy zniszczeniu podczas ostatniej wojny. Dwa z nich przedstawiają M. B. Częstochowską i 15 tajemnic różańcowych naklejonych na jeden obraz. 2) Na realności Władysława Szeligi w Małcu, obok lasu kapliczka z oleodrukowym obrazem przedstawiającym scenę koronowania Maryi fundowana w r. 1910. 3) W Małcu, na skrzyżowaniu gościńców Radomyśl—Radgoszcz stała duża, najstarsza na terenie parafii kapliczka prawdopodobnie z obrazem M. B. Kalwaryjskiej. Obraz ten miał cieszyć się specjalnym kultem u miejscowej ludności. Przy niej zatrzymywały się grupy pątników spieszących do Odporyszowa, śpiewając pieśni maryjne. Kapliczka uległa całkowitemu zniszczeniu w czasie minionej wojny.

Dawniej istniały przy kościele dwa bractwa: Żywego Różańca i Matki Boskiej Szkaplerznej.

Parafianie uczęszczają na odpusty do Odporyszowa. Dawniej uczęszczano również do Tuchowa. Mieszkańcy Małca często gromadzą się

przed kapliczką z krzyżem i obrazem Chrystusa Cierpiącego, śpiewając pieśni maryjne, litanie i antyfony.

86. JANOWICE (pow. Tarnów)

Parafia istnieje od r. 1911. Kościół drewniany pod wezw. Podwyższenia Krzyża Św. zbudowany w r. 1909.

W ołtarzu bocznym pod wezw. Maryi znajduje się figura M. B. z Dzieciątkiem wykonana z gipsu w r. 1875 we Francji.

Na ścianach kościoła znajdują się: 1) malowany na blasze obraz Matki Boskiej Wspomożenia Wiernych; 2) malowany na płótnie obraz M. B. Bolesnej.

We feretronie drewniana figura M. B. Różańcowej.

Kapliczki i figury: 1) przy szosie do Tarnowa kamienna figura M. B. z Dzieciątkiem z XIX w.; 2) w Janowicach gipsowa figura na kamiennym cokole M. B. Niepokalanie Poczętej; 3) w Janowicach dwie małe figurki Matki Boskiej na postumencie drewnianym.

Przy kościele istnieje bractwo Żywego Różańca. Parafianie uczęszczają na odpusty do Tuchowa.

87. JASIENNA (pow. Nowy Sącz)

Parafia istnieje od r. 1932. Kościół drewniany pod wezw. Imienia Maryi Panny zbudowano w r. 1925.

W głównym ołtarzu pod wezw. Matki Boskiej znajduje się malowany na desce obraz M. B. Częstochowskiej. W miesiącu maju wstawia się do bocznego ołtarza gipsową figurę Maryi.

W r. 1955 kościół otrzymał polichromię z przedstawieniami Zwiastowania N. Maryi. w towarzystwie św. Anny.

Na chórze zawieszono oleodrukowy obraz M. B. z Dzieciątkiem.

Feretrony: 1) z malowanym na desce obrazem M. B. Nieustającej Pomocy, po drugiej stronie — Madonny z Dzieciątkiem; 2) gipsowa figura Maryi Niepokalanie Poczętej.

Choraągwie i sztandary: 1) koloru biało-czerwonego z malowanym obrazem Świętej Rodziny, po drugiej stronie — św. Antoniego Opata; 2) koloru czerwonego z malowanym obrazem M. B. Częstochowskiej; 3) koloru biało-zielonego z malowanym obrazem M. B. Niepokalanie Poczętej, po drugiej stronie — św. Józefa; 4) koloru białego z haftowanym obrazem M. B. Częstochowskiej z napisem: „Pod Twoją obronę uciekamy się“.

W Muzeum Diecezjalnym w Tarnowie znajduje się malowany na płótnie obraz M. B. Bolesnej pochodzący z XVIII w. (nr inw. 1047).

Przy kościele istnieją bractwa Milicji Niepokalanej, Wiecznego i Żywego Różańca oraz Szkaplerza Św.

Parafianie uczęszczają na odpusty do Tuchowa na dzień 8 września i w oktawie. Poza tym odbywają chętnie pielgrzymki do Dębowca i Częstochowy.

88. JASIEŃ (pow. Brzesko)

Parafia istnieje od r. 1325. Kościół murowany pod wezw. Wniebowzięcia Maryi Panny zbudowany w r. 1436 przez Spytka z Melsztyna⁶².

W ołtarzu głównym pod wezw. M. Boskiej umieszczony jest malowany na płótnie obraz Wniebowzięcia Maryi Panny oraz płaskorzeźba Niepokalanie Poczętej. W ołtarzu bocznym pod wezw. M. B. Szkaplerznej znajdują się dwa obrazy: 1) malowany na płótnie M. B. Szkaplerznej z XVIII w. i 2) obraz malowany na płótnie M. B. Różańcowej oraz figura gipsowa M. B. z Dzieciątkiem. W ołtarzu bocznym pod wezw. św. Józefa jest obraz malowany na płótnie przedstawiający Świętą Rodzinę.

Kościół w r. 1925 otrzymał polichromię i posiada sceny maryjne: Zwiastowania, Nawiedzenia, Narodzenia Pana Jezusa, Ofiarowania, Wniebowzięcia i Ukoronowania Maryi.

Feretry: 1) gipsowa figura Serca Maryi; 2) drewniana figura M. B. z Lourdes; 3) malowany na płótnie obraz M. B. z Dzieciątkiem, po drugiej stronie — Świętej Trójcy; 4) oleodrukowy obraz M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie — M. B. Nieustającej Pomocy; 5) oleodrukowy obraz M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie — Madonny z Dzieciątkiem; 6) malowany na płótnie obraz M. B. Różańcowej, po drugiej stronie — św. Józefa z młodzieńczym Jezusem.

Sztandary i chorągwie: 1) koloru zielonego z malowanym obrazem M. B. Niepokalanie Poczętej, po drugiej stronie Anioła Stróża z małym dzieckiem; 2) koloru czerwonego z malowanym obrazem Serca Maryi, po drugiej stronie — Serca Pana Jezusa; 3) koloru czerwonego z malowanym obrazem M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie — Serca Jezusowego; 4) koloru czarnego z malowanym obrazem M. B. Różańcowej.

Na białym ornacie obraz Matki Boskiej. Dwa dzwony posiadają imię Maryi: 1) dzwon średni z wizerunkiem Niepokalanej i napisem: „Matka Boska Niepokalanie Poczęta — 1922”; 2) dzwon duży z wizerunkiem Matki Boskiej z Dzieciątkiem.

Na cmentarzu znajduje się kaplica mszalna zbudowana w w. XIX. Jeden z witraży przedstawia M. B. Tuchowską.

Kapliczki i figury: 1) obok ogrodu plebańskiego kamienna kapliczka z figurą M. B. Różańcowej fundowana przez Agnieszkę i Marcina Dudów; 2) w pobliżu kościoła drewniana kapliczka z obrazem M. B. z Dzieciątkiem. Oprócz obrazu jest w niej figurka Maryi przeniesiona z kościoła parafialnego; 3) w ogrodzie Izy Cisakowej stoi figura kamienna M. B. Różańcowej, fundacji Michała Libery i jego żony Katarzyny z r. 1860. Na cokole są płaskorzeźby, z których jedna przedstawia koronację Matki Boskiej; 4) na realności rodziny Łasków kapliczka murowana w rodzaju

⁶² Parafia należy do najstarszych kościołów posiadających tytuł Wniebowzięcia Maryi. Por. Ks. B. Kumor: Najśw. Maryja Panna jako patronka kościołów parafialnych w archidiecezji sądeckiej, wojnickiej i prepozyturze tarnowskiej (do końca XVI w.). „Nasza Przeszłość” 9: 1959 s. 362.

pomnika, fundowana przez Franciszka i Salomeę Kądziołków w r. 1887. Na jej szczycie krzyż, pod krzyżem figura Matki Boskiej, na cokole płaskorzeźba przedstawiająca Wniebowzięce. 5) w Grędach Szczepanowskich kamienna figura M. B. z Dzieciątkiem fundowana przez Mariannę i Błażeja Kołodziejów; 6) w Kopalinach kamienna kapliczka z figurą M. Boskiej, fundowana przez rodzinę Królów w r. 1936; 7) w Nowej Wsi na realności Jakuba Biela kamienny krzyż; na cokole w niszy umieszczona jest gipsowa figurka Niepokalanie Poczętej; 8) w Pomianowie na gruncie Władysława Piecha kamienny krzyż, fundacji Floriana i Salomei Niedzielskich z r. 1905. W cokole nisza z figurą M. B. Różańcowej.

Przy kościele jest bractwo Różańcowe. Na odpusty parafianie najchętniej uczęszczają do Tuchowa a oprócz tego do Bochni i Okulic.

89. JASTRZĄBKA NOWA (pow. Tarnów)

Parafia istnieje od 1906 r. Kościół parafialny pod wezw. Serca Pana Jezusa zbudowany w r. 1903.

W ołtarzu głównym nad obrazem Serca Pana Jezusa znajduje się figura Matki Boskiej.

W bocznym ołtarzu pod wezw. Matki Boskiej drewniana figura M. B. Różańcowej z 1905 r. W drugim bocznym ołtarzu — malowany na blasze obraz M. B. Nieustającej Pomocy z 1905 r.

Feretry: 1) drewniana figura M. B. Różańcowej wykonana w r. 1907; 2) drewniana figura Niepokalanej również z tego czasu.

Na sztandarze malowany obraz M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie — Orła Polskiego.

Na ornacie z r. 1951 haftowany obraz M. B. Częstochowskiej.

Kapliczki i figury: 1) w Jastrzębce Nowej „na Wesołej” koło drogi znajduje się figura Matki Boskiej posiadająca na postumencie we wnękach drewniane figurki świętych; 2) w Jastrzębce Nowej gipsowa figura Matki Boskiej; 3) Jaworniku Nowym, koło cmentarza kapliczka z XIX w. przyozdobiona wieżyczką. Wewnątrz rzeźba Matki Boskiej z Dzieciątkiem, typu krakowskiego, pochodząca z ok. 1440 r.⁶³ Ludność jest bardzo przywiązana do tej figury. Opowiadają jakoby figurę miała przynieść woda podczas powodzi. Chciano ją przewieźć do kościoła w Lisiej Górze, lecz nawet dwie pary wołów nie zdołały jej ruszyć z miejsca. Wobec tego wybudowano dla niej tutaj kaplicę. Gromadzi się w niej ludność na tradycyjne majówki.

Przy kościele istnieje bractwo Żywego Różańca. Parafianie uczęszczają z pielgrzymkami do Tuchowa.

⁶³ Por. Dutkiewicz: Małopolska rzeźba średniowieczna s. 124 il. 59; tenże: Powiat tarnowski, W: „Katalog zabytków sztuki w Polsce”, T. 1 s. 428 fig. 606.

Parafia istnieje od r. 1581. Kościół parafialny pod wezw. św. Piotra i Pawła zbudowany w r. 1934.

W ołtarzu głównym pod wezw. tychże apostołów znajduje się płaskorzeźbiony w drzewie obraz Matki Boskiej Pocieszenia. W ołtarzu bocznym pod tytułem Matki Bożej umieszczona jest gipsowa figura, przedstawiająca M. B. z Lourdes, obraz Matki Boskiej Różańcowej malowany na płótnie w okresie powojennym oraz w górnej części obraz przedstawiający Wniebowzięcie Maryi, malowany na płótnie w latach powojennych. W drugim ołtarzu bocznym znajduje się obraz M. B. Nieustającej Pomocy.

Na ścianie zawieszony jest obraz M. B. Częstochowskiej.

Feretry: 1) drewniana figura M. B. z Dzieciątkiem; 2) gipsowa figura M. Boskiej; 3) malowany obraz na blasze M. B. Nieustającej Pomocy, po drugiej stronie — św. Antoniego z Dzieciątkiem; 4) malowany na płótnie obraz M. B. Różańcowej, po drugiej stronie Maryi z Dzieciątkiem.

Na dzwonie znajdują się napisy: „Imię moje Maryja Będę nawoływać Polaków do zgody. Ulany w 1952 r.”.

Kapliczki i figury: 1) na realności Józefa Wójcika drewniana figura zawieszona na drzewie; 2) w środku wsi, na polu gromadzkim mурowana kapliczka z drewnianą figurą M. Boskiej i Dzieciątka oraz malowanym obrazem na płótnie przedstawiającym Wniebowzięcie; 3) na polu Marii Drożdż gipsowa figura Matki Boskiej z Lourdes; 4) na polu Marii Borek kamienna figura M. B. Niepokalanie Poczętej.

Przy kościele istnieje bractwo Różańca Św. Najczęściej uczęszczanym miejscem odpustowym jest Tuchów, w dalszej kolejności idą Częstochowa i Odporyszów.

91. JASTRZĘBIA (pow. Tarnów)

Parafia istnieje od drugiej poł. XIV w. Drewniany kościół parafialny pod wezw. św. Bartłomieja wybudowany przed r. 1529.

W bocznym ołtarzu znajduje się malowany na płótnie obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem, pochodzący z XVII w., czczony pod imieniem Wspomożenia Wiernych. Obraz pokryty sukienką.

W przedsionku kościoła znajduje się duży obraz Wniebowzięcia z XVII w., malowany na płótnie. Wewnątrz kościoła wiszą dwa oleodrukowe obrazy M. B. Nieustającej Pomocy i M. B. Tuchowskiej.

Feretry: 1) z malowanym na papierze obrazem M. B. Różańcowej, po drugiej stronie — M. B. Wybawiającej dusze z czyśćca; 2) z malowanym na blasze obrazem Serca Maryi, po drugiej stronie — Serca Pana Jezusa; 3) drewniana figura Niepokalanej.

Chorągwie i sztandary: 1) koloru czerwonego z malowanym obrazem Wniebowzięcia; 2) koloru różowego z malowanym obrazem Boże-

go Narodzenia, po drugiej stronie — Pokłonu Trzech Mędrców; 3) koloru czarnego z malowanym obrazem Maryi podającej szkaplerz duszom czyśćcowym, po drugiej stronie — M. B. z Dzieciątkiem.

Kapliczki i figury: 1) w Jastrzębi „na Budzyniu” murowana kaplica mająca we wnęce obraz M. B. Bolesnej; 2) przy drodze, „na Łazy” kapliczka z oleodrukowym obrazem Niepokalanej; 3) w gromadzie Kaźna Dolna grotta z figurą M. B. z Lourdes.

Przy kościele istnieje bractwo Wiecznego i Żywego Różańca.

Parafianie uczęszczają z pielgrzymkami najliczniej do pobliskiego Tuchowa, rzadziej do Kalwarii Zebrzydowskiej i Bruśnika.

92. JAŚLANY (pow. Mielec)

Parafia istnieje od r. 1795. Kościół parafialny pod wezw. Niepokalanego Poczęcia zbudowany w r. 1903.

W ołtarzu głównym poświęconym Maryi umieszczona jest drewniana figura M. B. Niepokalanie Poczętej z 1904 r. Z racji tej figury kościół posiadał w r. 1954 przywilej sanktuarium maryjnego.

W r. 1904 kościół otrzymał polichromię ze scenami Bożego Narodzenia i Wniebowzięcia oraz napisami na tęczu: „Wieża Dawidowa”, „Wieża z kości słoniowej”, „Dom złoty”, „Arka Przymierza”.

Na ścianie zawieszony jest oleodrukowy obraz M. B. Nieustającej Pomocy z r. 1952.

Feretry: 1) malowany na płótnie obraz Wniebowzięcia, po drugiej stronie — Przemienienia Pańskiego; 2) oleodrukowy obraz Serca Maryi, po drugiej stronie — Serca Jezusowego; 3) drewniana figura Niepokalanej; 4) drewniana figura Maryi z Lourdes; 5) drewniana figura Serca Maryi Panny.

Choraągwie i sztandary: 1) z malowanym na płótnie obrazem M. B. Nieustającej Pomocy, po drugiej stronie — św. Antoniego Padewskiego; 2) koloru zielonego z malowanym obrazem M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie — haftowanego Orła Białego; 3) koloru białego z malowanym obrazem M. B. Różańcowej, z drugiej strony — św. Wojciecha; 4) koloru czerwonego z malowanym obrazem M. B. Niepokalanie Poczętej, po drugiej stronie — monogramem Maryi.

Kapliczki i figury: 1) w Jaślanach, na realności Tomasza Rzeźnika, kamienna figura Niepokalanej; 2) tamże, na gruncie Andrzeja Reca, kamienna figura M. B. Niepokalanie Poczętej.

Przy kościele istnieje bractwo Żywego i Wiecznego Różańca. Parafianie najczęściej uczęszczają z pielgrzymkami do Leżajska i Kalwarii Zebrzydowskiej a pojedynczo do Częstochowy.

93. JAWORZNA (pow. Limanowa)

Parafia istnieje od r. 1933. Kościół parafialny pod wezw. Przemienienia Pańskiego wzniesiony został w 1932 r.

W ołtarzu głównym znajduje się obraz Wniebowzięcia Maryi Panny malowany na płótnie w r. 1941. W bocznym ołtarzu pod tytułem Matki Boskiej umieszczono obraz M. B. Nieustającej Pomocy, malowany na płótnie przez ks. Adama Stachonia w r. 1943. Przy obrazie jest 12 wotów.

Na ścianie zawieszony jest oleodrukowy obraz M.B. Częstochowskiej.

Feretry: 1) gipsowa figura M. B. Niepokalanie Poczętej, fundowana przez Katarzynę Joniec, była przed 1943 r. w ołtarzu Matki Bożej; 2) gipsowa figura M. B. Różańcowej; 3) pałskorzeźbiony obraz Serca Maryi, po drugiej stronie — Serca Jezusa.

Na jednej chorągwi koloru białego z r. 1934 malowany na płótnie obraz Serca Maryi, po drugiej stronie — Serca Pana Jezusa.

Kaplice i figury: 1) w Jaworznej, koło kościoła gipsowa figura M. B. Bolesnej fundowana w r. 1932 przez Stanisława Oleksego; 2) w Jaworznej, na polu Józefa Wróbla gipsowa figura M. B. Majowej wykonana przez Józefa Augustyna w r. 1940; 3) w Jaworznej, na realności Michała Pasionka figura M. B. Bolesnej wykonana z drzewa przez Stanisława Augustyna; 4) przy drodze na Jaworznię Górną, na polu Władysława Króla figura M. B. z Dzieciątkiem wykonana z kamienia przez Józefa Bukowca w r. 1878, fundacji Michała i Reginy Urygów; 5) w Jaworznej, na polu Michała Dudka znajduje się krzyż a pod nim rzeźbiona w końcu XIX w. przez Józefa Dudka figura Maryi; 6) na „Antosiakówce”, w kapliczce na polu Józefa Filipka, gipsowa figura M. B. Różańcowej wykonana przez Wojciecha Samka z Bochni w r. 1910, fundowana przez Jana i Karolinę Stachów; 7) w Żmiącej, na gruncie Walentego Dudka figura M. B. Niepokalanej wykonana z gipsu przez właściciela; 8) w Żmiącej, na polu Walentego Filipka kapliczka z malowanym na papierze obrazem M. B. Nieustającej Pomocy, wykonanym przez Stanisława Augustyna w 1931 r.

Przy kościele istnieje bractwo Żywego Różańca.

Parafianie odbywają pielgrzymki do Częstochowy, Kalwarii Zebrzydowskiej (najczęściej) i Pasierbca.

94. JAZOWSKO (pow. Nowy Sącz)

Parafia istnieje od drugiej poł. XIII w.⁶⁴ Kościół parafialny pod wezw. Narodzenia Panny Maryi zbudowany w r. 1726. Główny odpust obchodzi się 8 września a drugi na Matkę Boską Szkaplerzną.

W ołtarzu głównym umieszczony jest obraz M. B. Szkaplerznej malowany na desce w poł. XVII w. Obraz słynie łaskami, o czym świadczą ok. 100 wotów. Z racji tegoż kościół posiadał w r. 1954 przywilej sanktuarium maryjnego. W ołtarzu bocznym ku czci Maryi znajduje się obraz Matki Boskiej Różańcowej. W drugim bocznym ołtarzu pod wezwaniem Matki Boskiej Bolesnej mieści się rzeźba przedstawiająca Pietę.

⁶⁴ Ks. B. Kumor, jw. s. 364.

Kościół otrzymał polichromię w r. 1900. Na ścianie prezbiterium przedstawione jest Zwiastowanie, na sklepieniu Wniebowzięcie a na bocznej ścianie Św. Rodzina. W kościele jest obraz przedstawiający Narodzenie Maryi Panny, pochodzący z pocz. XVII w. Dawniej był w głównym ołtarzu⁶⁵ i obecnie bywa tam czasem wstawiany.

Feretry: 1) malowany na płótnie obraz M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie — Chrystus w Ogrójcu; 2) oleodrukowy obraz Wniebowzięcia, po drugiej stronie — Ukoronowania Maryi; 3) oleodrukowy obraz Serca Maryi, po drugiej stronie — Serca Pana Jezusa; 4) oleodrukowy obraz M. B. Nieustającej Pomocy, po drugiej stronie — Jezusa w cierniowej koronie; 5) malowany na desce obraz M. B. Różańcowej, po drugiej stronie — św. Józefa; 6) drewniana figura Madonny z Dzieciątkiem.

Chorągwie i sztandary: 1) koloru czerwonego z malowanym obrazem M. B. Różańcowej, po drugiej stronie — św. Józefa z Dzieciątkiem; 2) koloru zielonego z malowanym obrazem M. B. Szkaplerznej, po drugiej stronie — św. Stanisława Kostki; 3) koloru białego z malowanym obrazem Serca Maryi, po drugiej stronie — Serca Jezusowego; 4) koloru czarnego z malowanym obrazem M. B. Bolesnej, po drugiej stronie — Pana Jezusa na krzyżu.

Na białym ornacie z r. 1955 haftowany obraz Niepokalanego Pojęcia.

W murze otaczającym kościół znajduje się ludowy obraz M. B. Szkaplerznej, prawdopodobnie z feretronów, albowiem na drugiej jego stronie widnieje obraz Pana Jezusa na krzyżu i dusze w czyśćcu.

W Brzynie stoi drewniana kaplica pod wezw. św. Andrzeja Boboli fundowana po kanonizacji świętego staraniem ówczesnego proboszcza w Jazowsku ks. dra Juliana Piskorza. W ołtarzu znajduje się obraz M. B. Różańcowej w otoczeniu obrazów M. B. Częstochowskiej i św. Józefa. Wewnątrz są stacje Drogi Krzyżowej malowane w r. 1952 przez ludowego malarza Antoniego Dzika z Radczy.

Przy kościele jest bractwo Żywego Różańca. Istnieje też od dawna bractwo Szkaplerza Św. Już w r. 1700 Józef Karol Lubomirski ustanowił tu wieczystą fundację dla praktyk religijnych związanych z bractwem i kultem M. B. Szkaplerznej⁶⁶.

Parafianie uczęszczają z pielgrzymkami do Kalwarii Zebrzydowskiej, Czarnego Potoku, rzadziej do Tuchowa i Częstochowy. Poza tym uważają swój obraz jako łaskami słynący. Jeszcze w r. 1938 przybyła tutaj pielgrzymka ze Słowacji.

95. JODŁOWA (pow. Jasło)

Parafia istnieje od r. 1359. Kościół parafialny pod wezw. Przeniesienia Relikwi św. Stanisława zbudowany w r. 1676. Odpust ku czci Maryi obchodzony jest na Matkę Boską Bolesną.

⁶⁵ Misiąg - Bocheńska, jw. s. 300.

⁶⁶ Akta fundacji mszalnych par. Jazowsko. (Arch. Diec. w Tarnowie).

W ołtarzu bocznym poświęconym Maryi znajduje się drewniana figura M. B. z Dzieciątkiem, zasuwana na miesiąc wrzesień obrazem M. Boskiej.

Na ścianie zawieszono malowany na płótnie obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem z XIX w.

Na żyrandolu z blachy w kształcie łodzi z kulą ziemską umieszczona jest postać M. B. Różańcowej z napisem: „Jodłowiacy z Ameryki swojej Najświętszej Matce ofiarują 1906”. Wokoło łodzi napis: „Maryo Matko Nasza, Królowo Korony Polskiej, módl się za nami”.

Feretry: 1) drewniana figura M. B. z Lourdes; 2) drewniana figura Niepokalanej; 3) feretron z 1872 r., który posiada malowany na płótnie obraz Wniebowzięcia Maryi Panny z piętnastoma innymi obrazkami, przedstawiającymi tajemnice Różańca Świętego; po drugiej stronie obraz M. B. Częstochowskiej z piętnastoma obrazkami wyobrażającymi różnych świętych; 4) malowany obraz M. B. Różańcowej, z drugiej strony — św. Stanisława i św. Klary; 5) feretron z malowanym obrazem św. Anny i Maryi, po drugiej stronie — Anioła Stróża.

Choraągwie i sztandary: 1) koloru czerwonego z malowanym w XVIII w. obrazem M. B. Różańcowej, po drugiej stronie — św. Stanisława Bpa; 2) koloru zielonego z malowanym obrazem Serca Maryi, po drugiej stronie — Najsw. Serca Jezusa; 3) koloru niebieskiego z malowanym obrazem Wniebowzięcia Maryi Panny, po drugiej stronie — św. Józefa; 4) Sztandar miejscowej straży pożarnej koloru czerwonego z malowanym obrazem M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie — św. Floriana; 5) koloru czerwono-białego z malowanym obrazem M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie haftowany Orzeł w koronie oraz napis: „Koło Młodzieży Jodłowa Dolna”.

W kościele ponadto znajduje się ornat z haftowanym obrazem M. B. Niepokalanie Poczętej, puszka z wizerunkiem Serca Maryi oraz dzwon z podobizną M. B. Bolesnej.

Kaplice mszalne: 1) W Dębowej pod wezw. Niepokalanego Poczęcia. Na zewnątrz w niszy znajduje się figura Matki Boskiej pod krzyżem z XIX w. Wewnątrz ołtarz z drewnianą figurą Maryi Niepokalanej. Przy figurze 5 wotów. W kaplicy widać 4 obrazy maryjne: 1° oleodrukowy obraz Matki Boskiej Tuchowskiej, 2° obraz M. B. Nieustającej Pomocy, 3° malowany na płótnie obraz M. B. Częstochowskiej i 4° malowany obraz z podpisem: „Figura cudownej Matki Boskiej w kościele bernardynów w Rzeszowie, ukoronowana w 1763 r.”. 2) W Jodłowej-Nagórze, na polu Józefa Kwiatkowskiego stoi kaplica mszalna z tryptykowym ołtarzem przedstawiającym w części środkowej Pana Jezusa w cierniowej koronie i Matkę Boską Bolesną. 3) Na cmentarzu w Jodłowej jest kaplica pod tytułem św. Józefa a w jej głównym ołtarzu obraz M. B. Częstochowskiej.

Kapliczki i figury: 1) na polu rodziny Dzierwów zbudowana w r. 1880 kapliczka z ołtarzykiem, w którym umieszczona jest gipsowa figura Nie-

pokalanej; 2) na realności Edwarda Kowalskiego kapliczka z obrazem M. B. Częstochowskiej malowanym na płótnie; 3) drewniana kapliczka z r. 1910 z figurą N. M. P. Niepokalanie Poczętej.

Przy kościele istnieje bractwo Różańcowe.

Parafianie uczęszczają z pielgrzymkami do Tuchowa, Przeczyicy i Czermina.

96. JODŁOWNIK (pow. Limanowa)

Parafia istnieje od r. 1915. Kościół parafialny pod wezw. Narodzenia Maryi Panny zbudowany ok. 1585 r.⁶⁷

W ołtarzu głównym pod tytułem Maryi znajduje się obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem typu M. B. Śnieżnej malowany na płótnie w XVII w. Przy obrazie znajduje się 76 wotów. Z racji tego obrazu kościół posiadał w r. 1954 przywilej sanktuarium maryjnego. W ołtarzu umieszczony jest drugi obraz przedstawiający Ofiarowanie Maryi Panny malowany na płótnie w stylu klasycystycznym. W ołtarzu bocznym obraz M. B. Nieustającej Pomocy.

Kościół polichromowany w w. XVIII ze scenami Zwiastowania i Koronacji Maryi Panny.

Na ścianie umieszczono nowy obraz Matki Boskiej.

Feretry: 1) gipsowa figura Niepokalanie Poczętej; 2) gipsowa figura Matki Boskiej Różańcowej.

Chorągwie i sztandary: 1) koloru czerwonego z obrazem malowanym w r. 1882 przedstawiającym Wniebowzięcie Maryi Panny, po drugiej stronie Wniebowstąpienie Pana Jezusa; 2) koloru białego z haftowanym obrazem M. B. Niepokalanie Poczętej, po drugiej stronie — św. Stanisława Kostki; 3) koloru czerwonego z XIX w. z malowanym obrazem M. B. Różańcowej, po drugiej stronie — Ukoronowania; 4) koloru czerwonego z XIX w. z malowanym obrazem M. B. Anielskiej, po drugiej stronie — Dzieciątko Jezus.

Na dwu białych ornatach widnieją haftowane przedstawienia Niepokalanego Poczęcia Maryi i M. B. Anielskiej.

W miejscowości Sadek, na placu gromadzkim stoi kaplica mszalna pod wezw. M. B. Częstochowskiej i z jej obrazem.

Kapliczki i figury: 1) w Jodłowniku, na polu plebańskim kapliczka z malowanym na płótnie obrazem Matki Boskiej. Miejscowa legenda głosi, że została wybudowana przez „jakiegoś pana“, który, jadąc drogą prowadzącą w dół, został poniesiony przez konie, lecz gdy wezwał pomocy Maryi, furmanka szczęśliwie się zatrzymała; 2) w Jodłowniku, na polu rodziny Taborów kapliczka z obrazem M. B. malowanym na płótnie; 3) w Górkach Jodłowskich, na realności rodziny Rusinów kapliczka

⁶⁷ Dutkiewicz: Powiat limanowski s. 188 fig. 306; por. Z protokółów posiedzeń Grona. „Teki konserwat.” T. 1: 1900 s. 423.

z malowanym obrazem Maryi; 4) w Kostnej, na polu rodziny Śliwów kapliczka z malowanym obrazem Matki Boskiej.

W Muzeum Diecezjalnym w Tarnowie znajduje się obraz w formie małego tryptyku (131 x 90,5 cm) z pocz. XVI w. przedstawiający Zwiastowanie (nr inw. 127). Scena wyrażona na tle architektoniczno-krajobrazowym w otoczeniu św. Jana Chrzyciela i św. Dominika (z tego tytułu, że Jodłownik wówczas stanowił własność oo. dominikanów), u dołu zaś nieznaną bliżej fundator z herbem Gryf. Obraz wykazuje wpływy niderlandzkie, niemniej odznacza się wielu cechami krakowskiej roboty⁶⁸. Ponadto przechowuje się tutaj renesansowy ołtarzyk tryptykowy z nastawą przedstawiający Wniebowzięcie Maryi Panny (nr inw. 126).

Przy kościele istnieje bractwo Różańcowe. Księga bracka istnieje od r. 1731.

Śpiewa się dwie pieśni lokalne:

- 1) O Matko nasza, Jodłownicka Pani (4 zwrotki).
- 2) Do stóp Twych, nasza Pani (5 zwrotek).

Parafianie uczęszczają z pielgrzymkami do Kalwarii Zebrzydowskiej na dzień 15 sierpnia oraz do Częstochowy na uroczystość M. B. Różańcowej.

97. JODŁÓWKA TUCHOWSKA (pow. Tarnów)

Parafia istnieje od r. 1840. Kościół parafialny pod wezw. św. Michała Archanioła zbudowany w r. 1871.

W ołtarzu bocznym poświęconym Maryi znajduje się obraz Matki Boskiej Różańcowej malowany na płótnie w końcu XIX w.

Na ścianie zawieszono oleodrukowy obraz M. B. Nieustającej Pomocy.

W witrażach znajdują się przedstawienia M. B. Różańcowej oraz Maryi z Dzieciątkiem Jezus i św. Janem.

Feretry: 1) gipsowa figura Niepokalanej; 2) z malowanym na płótnie obrazem M. B. Szkaplerznej, po drugiej stronie — Serca Jezusa.

Chorałowie i sztandary: 1) koloru białego z malowanym obrazem M. B. Niepokalanie Poczętej, po drugiej stronie — św. Stanisława Kostki; 2) koloru białego z malowanym na płótnie obrazem przedstawiającym dziecięcą Maryję leżącą na kolanach św. Anny i czytającą książkę; 3) koloru czarnego z malowanym na płótnie obrazem M. B. Szkaplerznej wybawiającej dusze z czyśćca, po drugiej stronie — Chrystusa Zmartwychwstałego.

Na białym ornacie przedstawiona jest haftowana podobizna Niepokalanej.

⁶⁸ Por. Z protokołów posiedzeń Grona. Tamże s. 423; Ks. Leśniak, jw: s. 22, 32; St. Zachorska: Dzieje malarstwa polskiego. W: „Wiedza o Polsce”. Warszawa 1932 s. 115; K. Gutmanówna: Wpływy niderlandzkie na średniowieczne malarstwo cechowe w środowisku krakowskim. Kraków 1933 s. 15 fig. 13.

Kaplice mszalne: 1) pod wezw. Matki Boskiej z Góry Karmelu fundowana przez Pawła Rzepkę w r. 1892; w ołtarzu znajduje się obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem; 2) na realności Bronisława Wańtucha pod wezw. Matki Boskiej Śnieżnej z obrazem w ołtarzu M. B. Śnieżnej zbudowana w 1913 r.; 3) zbudowana w r. 1931 przez Klemensa Dudka jako wotum za wyzdrowienie syna; w ołtarzu mieści się obraz M. B. Tuchowskiej.

Kapliczki i figury: 1) na realności Jana Wańtucha kamienna figura M. B. Różańcowej z r. 1914; 2) na gruncie Józefa Szarego kamienna figura M. B. Szkaplerznej; 3) kamienna figura M. B. z Lourdes z r. 1903; 4) na polu Julii Wańtuch kamienna figura M. B. Różańcowej fundowana w r. 1909 jako wotum dziękczynne; 5) kapliczka kamienna z XIX w. z dwoma oleodrukowymi obrazami M. B. Tuchowskiej; 6) kamienna figura M. B. z Dzieciątkiem.

Najczęściej i najliczniej parafianie uczęszczają na odpusty do Tuchowa w dniach od 2 do 9 lipca a poza tym w każdym roku (w Wielkim Tygodniu i na uroczystość Wniebowzięcia) z parafii udają się dwie pielgrzymki do Kalwarii Zebrzydowskiej.

98. JURKÓW k/DOBREJ (pow. Limanowa)

Parafia istnieje od 1913 r. Kościół parafialny pod wezw. M. B. Nieustającej Pomocy zbudowany w tymże roku.

W głównym ołtarzu znajduje się obraz M. B. Nieustającej Pomocy malowany na płótnie w r. 1921. W bocznym ołtarzu umieszczona jest kopia cudownego obrazu M. B. Bolesnej z kościoła franciszkańskiego w Krakowie. W kościele znajduje się mały ołtarzyk maryjny z obrazem Matki Boskiej Częstochowskiej.

Feretryny: 1) figura N. M. P. Niepokalanie Poczętej; 2) figura Matki Boskiej Królowej z Dzieciątkiem; 3) malowany na blasze obraz M. B. Nieustającej Pomocy, po drugiej stronie — M. B. Różańcowej.

Chorągwie i sztandary: 1) koloru czerwonego z malowanym na płótnie obrazem M. B. Ostrobramskiej, po drugiej stronie — św. Cecylii; 2) koloru zielonego z malowanym obrazem Wniebowzięcia Panny Maryi, po drugiej stronie — św. Antoniego; 3) koloru czarnego z malowanym na płótnie obrazem M. B. Tuchowskiej, po drugiej stronie — Pana Jezusa na krzyżu.

Kapliczki i figury: 1) w Jurkowie koło kościoła, na gruncie Jana Trzóbka grota kamienna z figurą M. B. Niepokalanie Poczętej; 2) w Jurkowie, w osiedlu „Kuligi” kapliczka z obrazem M. B. Kochawińskiej; 3) na granicy Jurkowa, na parceli rodziny Czyrników kamienna figura Matki Boskiej; 4) w Jurkowie, „na Pulkówku” kamienna figura Niepokalanej; 5) w Jurkowie, „na Wróblówce” kapliczka z figurą Niepokalanej; 6) w Chyszówkach, w osiedlu Tracze gipsowa figura Matki Boskiej; 7) w Chyszówkach, „na Wilkach” gipsowa figura Matki Boskiej;

8) w Chyszówkach, w osiedlu Wyrwichey gipsowa figura Matki Boskiej; 9) w Chyszówkach, „na Moczarnikach” gipsowa figura Matki Boskiej; 10) w Chyszówkach, na realności rodziny Jonów gipsowa figura Matki Boskiej; 11) w Chyszówkach, na gruncie rodziny Zawadów gipsowa figura Matki Boskiej; 12) w Pórzeczkach, na polu rodziny Myszów figura Matki Boskiej; 13) w Pórzeczkach, na realności rodziny Jaroszków figura Matki Boskiej; 14) w Pórzeczkach, na własności rodziny Mrózków figura Matki Boskiej; 15) w Pórzeczkach, na placu rodziny Homów figura Matki Boskiej; 16) w Wilczycach, na gruncie rodziny Pulków figura Matki Boskiej; 17) w Wilczycach na gruncie rodziny Dudzików figura Matki Boskiej; 18) w Wilczycach, na polu rodziny Janików figura Matki Boskiej; 20) w Wilczycach, na gruncie rodziny Miłków figura Matki Boskiej; 21) w Wilczycach, „na Łostóweczce” na polu rodziny Żaków figura Matki Boskiej; 22) w Wilczycach „na Łostóweczce”, na realności rodziny Czyrnków figura Matki Boskiej; 23) w Wilczycach „na Łostóweczce”, na tzw. „Zagrodach” figura Matki Boskiej.

Przy kościele istnieje Żywy Różaniec. Przy odsuwaniu obrazu M. B. Nieustającej Pomocy w wielkim ołtarzu śpiewa się pieśń:

Witaj Jurkowska Matko Jedyna,
uprosz nam łaskę u Twego Syna.
Witaj nam, witaj Niepokalana,
witaj nam, witaj Matko Kochana.

Parafianie zasadniczo uczęszczają z pielgrzymkami do Kalwarii Zebrzydowskiej na święta Matki Boskiej. Ponadto raz w roku udają się do Częstochowy, Lubomierza, Ludźmierza, Szczyrzyca i Dobrej.

99. JURKÓW k/TARNOWA (pow. Tarnów)

Parafia istnieje od drugiej poł. XIII w. Kościół murowany pod wezw. Św. Trójcy wybudowany w r. 1855.

W głównym ołtarzu znajduje się malowany na płótnie obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem. W ołtarzu bocznym pod tyt. Matki Boskiej znajduje się grotta z figurą M. B. z Lourdes, pochodząca z ok. 1900 r, oraz z obrazem M. B. Nieustającej Pomocy z 1956 r. W drugim bocznym ołtarzu pod wezw. Św. Trójcy mieści się malowany na płótnie obraz Zwiastowania.

Feretryny: 1) drewniana figura M. B. Niepokalanej z r. 1900; 2) drewniana figura Matki Boskiej z Dzieciątkiem; 3) drewniana płaskorzeźba z obrazem Serca Maryi, z drugiej strony — Serca Jezusowego; 4) drewniana płaskorzeźba z obrazem M. B. z Dzieciątkiem, po drugiej stronie — św. Teresy od Dzieciątka Jezus; 5) malowany na płótnie w 1871 r. obraz Maryi Uwielbionej, po drugiej stronie — św. Alojzego.

Chorągwie i sztandary: 1) koloru biało-czerwonego z malowanym na płótnie obrazem M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie — haftowanym św. Stanisława Kostki; 2) koloru biało-niebieskiego z malowanym na płótnie obrazem M. B. Niepokalanej, po drugiej stronie — Świę-

tej Rodziny; 3) koloru biało-czerwonego z malowanym na płótnie obrazem Serca Maryi, po drugiej stronie — Serca Pana Jezusa; 4) koloru zielonego z malowanym na płótnie obrazem M. B. Różańcowej, po drugiej stronie — Świętej Rodziny; 5) koloru białego z malowanym na płótnie obrazem M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie — św. Stanisława Bpa; 6) koloru białego z malowanym obrazem Serca Maryi i napisem: „Niepokalane Serce Maryi bądź naszym zbawieniem 1951“, z drugiej strony — św. Sebastiana; 7) koloru biało-czerwonego z malowanym obrazem Wniebowzięcia, po drugiej stronie — Koronacji Maryi Panny; 8) koloru czarnego z malowanym obrazem M. B. Szkaplerznej na tle dusz czyścących, po drugiej stronie — Chrystusa Ukrzyżowanego.

W Ilkowicach znajduje się murowany kościół wybudowany w r. 1381 pod wezw. św. Sebastiana jako wotum za uchronienie od zarazy, z obrazem w ołtarzu M. B. Niepokalanie Poczętej. W Łęgu Tarnowskim (Pogwizdów) murowana kaplica mszalna z figurą M. B. Różańcowej w ołtarzu. W Niedomicach drewniana kaplica publiczna z 1957 r. z gipsową figurą Niepokalanej w ołtarzu. W przyszłości na tym miejscu ma stanąć kościół nowopowstającej parafii. W Niedomicach, koło szosy do Żabna kaplica z ołtarzem i obrazem Maryi.

Kapliczki i figury: 1) w Ilkowicach przy szosie Tarnów—Żabno kamienna figura M. B. Łaskawej; 2) w Łęgu Tarnowskim, przy szosie Tarnów—Żabno kamienna figura M. B. Różańcowej; 3) w Łęgu Tarnowskim, obok przystanku kolejowego Niedomice kapliczka Matki Boskiej; 4) w Siedlcu, przy wiejskiej drodze kamienna figura Matki Boskiej.

Od r. 1870 istnieje w parafii bractwo Niepokalanego Poczęcia i Różańca Św.⁶⁹

Ludność uczęszcza z pielgrzymkami do Częstochowy, Kalwarii Zebrzydowskiej, Tuchowa a najczęściej do Odporyszowa.

100. KAMIENICA (pow. Limanowa)

Parafia istnieje od 1330 roku, dawniej jako własność konwentu PP. Klarysek w Starym Sączu. Kościół parafialny pod wezwaniem Przemienienia Pańskiego zbudowany w r. 1936. Drugi odpust obchodzony jest w dniu 2 lipca. Dawniej kościół nosił wezwanie Nawiedzenia Maryi Panny.

W ołtarzu głównym znajduje się obraz M. B. Częstochowskiej. W bocznym ołtarzu umieszczony jest malowany na płótnie obraz M. B. Różańcowej, początkowo pozostający w ołtarzu głównym. W nowopowstałym ołtarzu umieszczono gipsową figurę Niepokalanej. W bocznym ołtarzu Serca Jezusowego znajduje się oleodrukowy obraz Serca Maryi. W kruchcie w ołtarzu bł. Kingi jest malowany na desce obraz M. B. Częstochowskiej. W prezbiterium na ścianie zawieszono malowany na płótnie obraz M. B. Częstochowskiej.

⁶⁹ Kronika parafii Jurków w miejscowym archiwum parafialnym.

Feretry: 1) drewniana figura Niepokalanej z 1931 r.; 2) drewniana figura Serca Maryi; przy figurze wota złożone za otrzymane łaski; 3) malowany na płótnie obraz św. Anny z Matką Boską, po drugiej stronie św. Teresy.

Sztandary i chorągwie: 1) koloru niebiesko-białego z malowanym obrazem przedstawiającym Zwiastowanie, po drugiej stronie Chrystusa Króla; 2) koloru biało-czerwonego z malowanym na płótnie obrazem M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie Serca Jezusa; 3) koloru biało-czerwonego z malowanym na płótnie obrazem Serca Maryi, po drugiej stronie Serca Pana Jezusa; 4) koloru białego z malowanym na płótnie obrazem M. B. Różańcowej, po drugiej stronie św. Franciszka z Asyżu; 5) koloru czarnego z malowanym na płótnie obrazem M. B. Bolesnej, po drugiej stronie Chrystusa w Ogrójcu.

Na białym ornacie wyhaftowano w r. 1951 postać M. B. Częstochowskiej. Na puszcze z 1925 r. widnieje wizerunek M. B. Bolesnej a na kielichu Madonny z Dzieciątkiem.

W Muzeum Diecezjalnym w Tarnowie znajduje się ornat (nr inw. 386) z kolumną haftowaną, umieszczoną na weneckim aksamicie z w. XIX, zastępującym dawną tkaninę adamaszkową, która już w r. 1608 była spłowiała⁷⁰. Kolumna z końca XV w. przedstawia haftowaną scenę Chrystusa wiszącego na krzyżu w otoczeniu czterech Ewangelistów oraz M. B. Bolesnej i św. Jana u dołu krzyża⁷¹.

Kaplice mszalne: 1) w Kamienicy Dolnej, na posiadłości Wawrzyńca i Michała Mikołajczyków kaplica kamienna postawiona prawdopodobnie w r. 1847 jako wotum za ocalenie w czasie grasującej zarazy. Wewnątrz ołtarzyk z płaskorzeźbionym obrazem Maryi Niepokalanie Poczętej, na ścianie obraz M. B. Kalwaryjskiej i Droga Krzyżowa; 2) w Szczawie na posiadłości Franciszka Wiatra murowana w kamieniu kaplica z XVIII w., ozdobiona wieżyczką, pokrytą niegdyś gontem, obecnie blachą. W ołtarzu znajduje się obraz M. B. Częstochowskiej prawdopodobnie z pocz. XIX w. czczony specjalnym kultem. W ubiegłym wieku, kiedy w okolicznych wsiach umierało dziennie po kilkanaście osób na cholere, miejscowa ludność gromadziła się na modlitwę przed tym obrazem. Według opowiadań starszych osób nikt z miejscowej wsi nie zachorował na tę chorobę; 3) w Szczawie, przy szosie na realności Franciszka Chlipały znajduje się inna kaplica murowana w kamieniu pochodząca z XIX w. Wewnątrz nad wejściem wisi malowany na ścianie obraz Madonny z Dzieciątkiem. W ołtarzu znajduje się obraz Niepokalanego Poczęcia czczony również przez miejscową ludność jako skuteczny w zanoszonych prośbach; 4) w Zalesiu kaplica będąca własnością gospodarzy Kominów, pozostająca pod opieką Michała Wierzyckiego, fundowana przez

⁷⁰ Wizytacja dek. bobowskiego z 1608 r. k. 52 (Arch. Kap. Metrop. Krak.).

⁷¹ „Teki konserwat.” T. 1: 1900 s. 422; L. Lepsi: Muzeum w Tarnowie. „Teki konserwat.” T. 2: 1906 s. 355 fig. 17; Z. Winia rz ó w n a: Gotyckie hafty z Ukrzyżowaniem w Muzeum Diec. w Tarnowie. Rps. s. 9—10, 28—29 przyp. 14, tabl. 8.

Szymona Biańka na początku XIX w., powiększona w r. 1896, z dwoma ołtarzykami typu ludowego⁷² i obrazem M. B. Częstochowskiej. Obok na ołtarzu znajduje się figura Chrystusa przy słupie. Legenda głosi, że pewien złodziej chciał ją ukraść, lecz gdy ją wziął w ramiona, tak mu zaciążyła, iż nie mógł zrobić ani kroku i musiał zostawić ją na miejscu. Po drugiej stronie znajduje się drewniana figura Niepokalanej. Kaplica jest licznie uczęszczana przez miejscową ludność; 5) również w Zalesiu murowana kaplica w środku wioski, w osiedlu rodziny Franczyków z pierwszej poł. XIX w., malowana w r. 1842 przez Józefa Gubalskiego (sygnatura na ścianie), posiadająca w ołtarzu obraz M. B. Częstochowskiej. Na ścianie znajduje się drugi, starszy obraz M. B. Częstochowskiej malowany na płótnie, uznawany przez miejscową ludność jako łaskami słynący; 6) w Zalesiu, na realności rodziny Sopotów stoi murowana kaplica fundowana ok. 1850 r. przez Jana Sopotę, z ołtarzem i płaskorzeźbionym obrazem Matki Boskiej czczonym jako M. B. Pocieszenia; 7) w Zbludzy jest murowana w kamieniu kaplica z sygnaturką, fundowana w pierwszej poł. XIX w.⁷³, według podania jako wotum w czasie panującej zarazy, z obrazem M. B. Częstochowskiej w ołtarzu. Po lewej stronie ołtarza znajduje się malowany na papierze obraz M. B. Leżajskiej a nad nim koronacja Maryi. Obok znajduje się malowany na płótnie obraz M. B. Dobrej Rady a po prawej stronie ołtarza M. B. Różańcowej.

Kapliczki i figury: 1) na cmentarzu murowana kaplica grobowa rodziny Szalayów z pocz. XIX w. z obrazem Ofiarowania Maryi Panny, pochodzącym z tego samego czasu; 2) w Kamienicy kamienna kapliczka z rzeźbą Chrystusa w Ogrojcu, poniżej ze szklanym obrazem Matki Boskiej; 3) w Zbludzy w polu kamienna kapliczka na słupie z figurą Matki Boskiej z ok. poł. XIX w.⁷⁴; 4) w Zbludzy murowana kapliczka z ołtarzykiem skonstruowanym w charakterze ludowego baroku⁷⁵ i płaskorzeźbą w drzewie M. B. Częstochowskiej oraz z obrazem na ścianie również M. B. Częstochowskiej.

Przy kościele jest bractwo Żywego Różańca. Wierni uczęszczają z pielgrzymkami do Kalwarii Zebrzydowskiej oraz do Czarnego Potoku.

101. KAMIONKA MAŁA (pow. Limanowa)

Parafia istnieje od drugiej poł. XIV w. z przerwą w latach 1526—1925 kiedy to należała do parafii Ujanowice. Obecny kościół drewniany pod wezw. św. Katarzyny wybudowany został prawdopodobnie w XVII w.

W głównym ołtarzu pod wezwaniem św. Katarzyny znajduje się drewniana figura Niepokalanej z ok. 1900 r. W bocznym ołtarzu pod wezwaniem Matki Boskiej znajduje się drewniana figura M. B. Różań-

⁷² Dutkiewicz: Powiat limanowski s. 208.

⁷³ Tamże.

⁷⁴ Tamże.

⁷⁵ Tamże.

cowej z ok. 1900 roku, zasuwana obrazem św. Benona. W drugim bocznym ołtarzu pod wezwaniem św. Józefa, w górnej części ołtarza znajduje się malowany na płótnie obraz M. B. Bolesnej z ok. 1870 roku.

Polichromia, autorstwa Mikłasińskiego z Bochni z r. 1888, przedstawia na stropie obraz Matki Boskiej z napisem „Regina Angelorum ora pro nobis“.

Obrazy na ścianach: 1) w kruchcie znajduje się malowany na płótnie obraz M. B. Kodeńskiej; 2) w przedsionku malowany na płótnie obraz Madonny z Dzieciątkiem z 1795 r.; 3) na ścianie nowy obraz M. B. z Dzieciątkiem z XVII w.; 4) w skarbcu płaskorzeźbiony obraz M. B. Częstochowskiej z XVIII w.

Feretry: 1) drewniana rzeźba Niepokalanej z ok. 1900 r.; 2) drewniana rzeźba z ok. 1900 r.; 3) oleodrukowy obraz z ok. 1870 r. M. B. Różańcowej, po drugiej stronie św. Antoniego.

Chorągwie i sztandary: 1) koloru czerwonego z malowanym obrazem M. B. Bolesnej, po drugiej stronie św. Józefa, pochodząca z 1939 r.; 2) koloru czerwonego z malowanym obrazem Nieustającej Pomocy, po drugiej stronie św. Katarzyny, pochodząca również z 1939 r.

W Muzeum Diecezjalnym w Tarnowie znajduje się tryptyk szkoły sądeckiej z ok. 1420 r. (nr inw. 148) przeniesiony tutaj z klasztoru PP. Klarysek ze Starego Sącza⁷⁶. Brak środkowej figury, którą była zapewne Madonna z Dzieciątkiem. Na awersach skrzydeł postacie świętych Anny Samotrzeciej, Zofii z trzema Córkami, Doroty, Katarzyny, na rewersach Chrystusa Bolesciwego i Maryi Bolesnej z mieczem boleści. Obiekt ten stanowi czołową pozycję pierwszej epoki malarstwa gotyckiego w Polsce, powiązanego z inspiracyjnymi źródłami proterenansowymi przejętymi w Polsce za pośrednictwem Czech⁷⁷.

Kapliczki i figury: 1) na realności rodziny Grzegorzaków - Chelmeckich z malowanym na szkle ludowym obrazkiem M. B. Częstochowskiej. Tradycja mówi, że dziadek obecnego właściciela Jan Grzegorzek, ojciec siedmiorga zmarłych dzieci, odbył pieszo pielgrzymkę do Częstochowy i jako wotum błagające przyniósł stamtąd obraz Matki Boskiej, który umieścił w kapliczce. Odtąd przestały mu umierać dzieci i troje z nich zostało przy życiu; na parceli rodziny Groniów figura Niepokalanego Poczęcia rzeźbiona w r. 1958 przez miejscowego rzeźbiarza Jana Stacha; 3) na realności rodziny Koconiów kapliczka uwieńczona krzyżem powstała w r. 1870, z figurą drewnianą Matki Boskiej.

Parafianie uczęszczają z pielgrzymkami do Kalwarii Zebrzydowskiej na Wielki Piątek i dni poprzedzające uroczystość Wniebowzięcia a czasem do Tuchowa.

⁷⁶ „Teki konserwat.” T. 1: 1900 s. 422.

⁷⁷ M. Walicki: Ze studiów nad malarstwem cechowym ziemi sądeckiej w XV w. W: „Prace KHS PAU”. T. 6: 1935 z. 2 s. 11—12; tenże: Polska sztuka gotycka s. 15 fig. 6; tenże: Malarstwo polskie XV w. s. 67—68 ryc. 6—7, 50.

102. KAMIONKA WIELKA (pow. Nowy Sącz)

Parafia istnieje od drugiej poł. XIV w. Kościół parafialny murywany pod wezwaniem św. Bartłomieja wybudowany w latach 1621—30.

W ołtarzu głównym pod wezwaniem św. Bartłomieja umieszczono na szczycie drewnianą figurę M. B. z Dzieciątkiem z XIX w. i obraz M. B. Nieustającej Pomocy.

W ołtarzu kaplicy znajduje się malowany na blasze miedzianej ok. 1880 r. obraz Madonny z Dzieciątkiem⁷⁸. Z racji tego obrazu kościół posiadał w r. 1954 przywilej sanktuarium maryjnego.

Obrazy w kościele: 1) na ścianie zawieszono malowany na blasze obraz M. B. Bocheńskiej; 2) malowany obraz Świętej Rodziny z XVIII w.; 3) na wieży kościelnej malowany na desce obraz M. Boskiej; 4) drewniana rzeźba z M. B. Bolesną i św. Janem; 5) kamienna figura M. B. w oknie wieży.

Feretry: 1) malowany na blasze obraz M. B. Szkaplerznej, po drugiej stronie św. Józefa; 2) malowany na desce obraz M. B. Tuchowskiej, po drugiej stronie Przemienienia Pańskiego; 3) gipsowa figura Maryi Niepokalanej.

Chorągwie i sztandary: 1) koloru czerwonego z malowanym obrazem M. B. Szkaplerznej, po drugiej stronie Serca Pana Jezusa, fundacji Emilii Korczyńskiej z 1900 r.; 2) koloru czerwonego z malowanym obrazem M. B. Niepokalanej, po drugiej stronie św. Stanisława; 3) koloru niebieskiego z malowanym obrazem Serca Maryi, po drugiej stronie Pana Jezusa; 4) koloru zielonego z malowanym obrazem Maryi Niepokalanej, po drugiej stronie św. Józefa; 5) koloru białego z malowanym obrazem M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie Serca Pana Jezusa.

Kapliczki i figury w Kamionce Wielkiej: 1) na drzewie koło domu Stanisława Poręby z drewnianą figurą Niepokalanej; 2) koło domu Jana Ogórka na postumencie kamiennym szafka z figurą Maryi Niepokalanej; 3) „na roli Kosówka” na żelaznej podstawie blaszana szafka z figurą Matki Boskiej, fundowana przez Józefa Kościółka; 4) koło domu Andrzeja Kaczmarka stoi murowana kapliczka z figurami wewnątrz Pana Jezusa na krzyżu, Matki Boskiej i św. Jana; 5) koło drogi „na Surmówce” figura M. B. Bolesnej z roku 1846; 6) „na Balcerówce” kapliczka z ołtarzykiem wewnątrz i obrazem malowanym na desce M. B. Częstochowskiej oraz rzeźbami ludowymi; 7) na realności rodziny Frączków murowana kaplica z ołtarzykiem i malowanym na płótnie obrazem M. B. Kalwaryjskiej. Na ścianie po prawej stronie obraz M. B. Bolesnej z mieczem boleści, na lewej ścianie figura Matki Boskiej z Dzieciątkiem i napisem u dołu „A. D. 1887. 23. III.”; 8) w górzystej części wsi „pod Margoniem” kapliczka z gipsową figurą Matki Boskiej fundowana przez Dymitra Tudonia; 9) na pograniczu Kamionki i Nawojowej drewniana figura Maryi pod krzyżem.

⁷⁸ Kronika parafii Kamionka W. (na miejscu).

Przy kościele istnieje Żywy Różaniec. Parafianie uczęszczają z pielgrzymkami na 15 sierpnia i Wielki Piątek do Kalwarii Zebrzydowskiej a ponadto do Częstochowy, Nowego Sącza (OO. Jezuici) i Tuchowa.

103. KAMIONNA (pow. Bochnia)

Parafia istnieje od roku 1934. Kościół parafialny pod wezwaniem Królowej Korony Polskiej zbudowano w 1934 r.

W głównym ołtarzu znajduje się malowany na płótnie obraz M. B. Częstochowskiej. W bocznym ołtarzu maryjnym znajduje się figura M. B. Niepokalanie Poczętej.

Na ścianie zawieszony jest oleodrukowy obraz M. B. Nieustającej Pomocy.

Feretry: 1) gipsowa figura Matki Boskiej Niepokalanie Poczętej; 2) malowany na płótnie obraz M. B. Bolesnej, po drugiej stronie Pana Jezusa z napisem „Jezu ufam Tobie“.

Na białym ornacie umieszczono haftowany obraz M. B. Częstochowskiej.

Kapliczki i figury przydrożne w Kamionnej: 1) kamienna figura M. B. Różańcowej z 1857 r.; 2) kapliczka z obrazem Maryi w białej sukni, nazywanej tutaj „Matką Boską Pasterską“; 3) kapliczka z oleodrukowym obrazem M. B. Częstochowskiej; 4) kapliczka z oleodrukowym obrazem M. B. Częstochowskiej; 5) kapliczka z oleodrukowym obrazem M. B. Nieustającej Pomocy.

Przy kościele istnieje Bractwo Różańcowe. Parafianie najchętniej uczęszczają na odpusty do Kalwarii Zebrzydowskiej, poza tym do Częstochowy, Pasierbca i Limanowej.

104. KANINA (pow. Limanowa)

Parafia istnieje od drugiej poł. XV w. Kościół parafialny murowany pod wezwaniem św. Marii Magdaleny zbudowany na miejscu starego, spalonego w r. 1894.

W głównym ołtarzu pod wezwaniem Świętej Trójcy jest malowany na płótnie obraz M. B. Pocieszenia. W ołtarzu bocznym pod wezwaniem Marii Magdaleny znajduje się malowany na płótnie obraz Marii Magdaleny, zmieniany często na obraz M. B. Różańcowej. W ołtarzu pod wezwaniem św. Józefa pod głównym obrazem wisi oleodrukowy obraz M. B. Nieustającej Pomocy. W bocznym ołtarzu pod wezwaniem Serca Pana Jezusa znajduje się oleodrukowy obraz M. B. Siedmiu Bolesci.

Feretry: 1) drewniana figura Niepokalanej; 2) drewniana figura M. B. z Dzieciątkiem; 3) drewniana figura Serca Maryi; 4) malowany na desce obraz M. B. z Dzieciątkiem, po drugiej stronie św. Franciszka i św. Dominika.

Chorągwie i sztandary: 1) koloru czerwonego z malowanym obrazem M. B. Różańcowej, po drugiej stronie św. Michała Archanioła; 2) koloru czerwonego z malowanym obrazem Maryi Niepokalanej, po drugiej stronie św. Marii Magdaleny; 3) koloru czerwonego z malowanym obrazem M. B. Szkaplerznej, po drugiej stronie św. Antoniego; 4) koloru czerwonego z malowanym obrazem M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie św. Stanisława ze Szczepanowa; 5) koloru zielonego z malowanym obrazem Świętej Rodziny, po drugiej stronie św. Jana Kantego błogosławiącego chorą niewiastę.

Kaplice i figury: 1) w Kaninie, na polu plebańskim „na Buczkach” kaplica Serca Maryi z oleodrukowym obrazem tego tytułu; 2) w Kaninie, na polu Karoliny Lis kapliczka na słupie z drewnianą figurą Piety, odnowiona w 1884 r.; 3) w Siekierczynie, na polu Zygmunta Wiktorka murowana kapliczka z gipsową figurą Niepokalanej, postawiona po ostatniej wojnie jako wotum za szczęśliwą ucieczkę z rąk Gestapo ojca właściciela; 4) w Siekierczynie „na Podstawach”, na realności Franciszka Górki murowana kapliczka z rzeźbą M. B. Różańcowej, postawiona w r. 1948 na miejscu starego krzyża jako wotum za ocalenie syna właściciela z rąk Niemców; 5) w Siekierczynie, na polu Józefa Ciuły kapliczka na słupie z drewnianą figurą M. B. z Lourdes; 6) w Siekierczynie, na polu Walentego Mruka drewniana rzeźba Piety Limanowskiej umieszczona na słupie; 7) w Siekierczynie, na domu Jana Opieli malowany na płótnie obraz Maryi Niepokalanej Poczęcia z XIX w.; 8) w Siekierczynie, na polu Michała Lisa, na miejscu dawnego krzyża umieszczona została figura Maryi Niepokalanej; 9) w Siekierczynie, na polu Antoniego Młynarczyka, na dawnym cmentarzu cholerycznym krzyż z figurą Niepokalanej Poczęcia; 10) w Siekierczynie, na polu Stanisława Pałki, na miejscu dawnego krzyża umieszczona ostatnio figura M. B. z Lourdes; 11) w Siekierczynie, na polu Barbary Król kamienna rzeźba Limanowskiej Piety i obraz Nieustającej Pomocy z 1905 r.; 12) w Siekierczynie, na polu Józefa Wiśniowskiego, na miejscu starego krzyża umieszczono ostatnio kapliczkę z gipsową figurą Niepokalanej; 13) w Wysokim, na realności Andrzeja Jaworskiego murowana kaplica z XVIII w. posiada kamienną rzeźbę Świętej Rodziny; 14) w Wysokim, na realności Józefa Kamińskiego kaplica z malowanym obrazem M. B. Częstochowskiej z XIX w. postawiona na miejscu zniszczonej podczas ostatniej wojny światowej; 15) w Wysokim „na Karczówce”, przy domu rodziny Kotlarzów murowana kaplica pod wezwaniem Niepokalanej Poczęcia z pocz. XIX w. z drewnianą rzeźbą Niepokalanej z tego samego czasu; 16) w Wysokim, na polu Franciszka Kubackiego murowana kaplica z 1917 roku z rzeźbą Chrystusa Ukrzyżowanego i Maryi wewnątrz; 17) w Woli Brzezińskiej, na realności Jakuba Kubackiego kapliczka na słupie z figurą M. B. Różańcowej i Serca Maryi.

Parafianie uczęszczają na odpusty do Kalwarii Zebrzydowskiej, a poza tym do Limanowej, Czarnego Potoku, Szczygańca (par. Podegro-

dzie) i czasem do Tuchowa. W parafii istnieje zwyczaj święcenia bukietów tzw. „ziela” składającego się z liczniczych ziół, kwiatów, owoców i kłosów zboża. Ziele umieszcza się potem w domu lub kapliczkach a ziarno z kłosów miesza się ze zbożem przeznaczonym do siewu.

105. KĄCŁOWA (pow. Nowy Sącz)

Parafia istnieje od r. 1929. Kościół drewniany pod wezwaniem św. Wojciecha zbudowany w r. 1929.

W ołtarzu bocznym pod wezwaniem Matki Boskiej znajduje się malowany na desce obraz M. B. Nieustającej Pomocy.

Na ścianie prezbiterium wiszą malowane na płótnie obrazy M. B. Różańcowej i Wniebowzięcia Maryi Panny.

Feretrony: 1) z malowanym na desce obrazem M. B. Bolesnej, po drugiej stronie Chrystusa w cierniowej koronie; 2) gipsowa figura Niepokalanej.

Sztandary i chorągwie: 1) koloru białego z malowanym obrazem Wniebowzięcia, po drugiej stronie św. Franciszka; 2) koloru białego z malowanym obrazem Niepokalanej, po drugiej stronie św. Teresy od Dzieciątka Jezus; 3) koloru zielonego z malowanym obrazem M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie św. Stanisława Kostki; 4) koloru czarnego z malowanym obrazem Maryi pod krzyżem, po drugiej stronie Piety.

Kapliczki i figury: 1) w Kącłowej, na realności Kazimierza Skraby murowana kapliczka z 1848 r. posiada wewnątrz kilka obrazków oleodrukowych Matki Boskiej; 2) w Kącłowej, na polu Stanisława Romanka drewniana kapliczka z figurą Maryi; 3) w Kącłowej, na polu Eugeniusza Grucy figura Niepokalanej.

Parafianie uczęszczają z pielgrzymkami na odpusty do Kalwarii Zebrzydowskiej, Tuchowa, Dębowca i Biecza.

106. KLIKOWA (pow. Tarnów)

Parafia istnieje od roku 1947. Kościół murowany pod wezwaniem Serca Maryi wybudowano w 1949 r.

W ołtarzu wielkim znajduje się malowany na desce obraz M. B. Nieustającej Pomocy z ostatnich lat. W bocznym ołtarzu M. B. Bolesnej jest malowany na płótnie w XVII w. obraz Maryi pod krzyżem. W ołtarzu kaplicy znajduje się gipsowa rzeźba M. B. Niepokalanej.

Chorągwie i sztandary: 1) koloru białego z malowanym i haftowanym obrazem M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie Orła Białego; 2) koloru biało-czerwonego z haftowanym Sercem Niepokalanej, po drugiej stronie św. Józefa rzemieślnika.

W Muzeum Diecezjalnym w Tarnowie znajduje się płaskorzeźbiona pasyjka z Matką Boską Bolesną pochodzącą z przydrożnej kapliczki z terenu tutejszej parafii (nr inw. 276).

W parafii istnieje bractwo Różańca Świętego. Wierni uczęszczają z pielgrzymkami do Tuchowa i Odporyszowa.

107. KOBYLANKA (pow. Gorlice)

Parafia istnieje od drugiej poł. XIV w. Kościół murowany pod wezwaniem św. Jana Chrzciciela zbudowany w r. 1650.

W ołtarzu głównym znajduje się słynny obraz cudowny Chrystusa na Krzyżu pochodzący z XVII w. W bocznym ołtarzu wisi malowany na płótnie obraz M. B. Niepokalanie Poczętej z XVII w. W kaplicy znajduje się ołtarz z obrazem M. B. Saletyńskiej, namalowany staraniem XX. Saletynów sprawujących opiekę duszpasterską parafii.

Feretryny: 1) malowany obraz Madonny z Dzieciątkiem; 2) figura Maryi Królowej Polskiej; 3) gipsowa figura Niepokalanej; 4) gipsowa figura Maryi z Dzieciątkiem.

Chorągwie i sztandary: 1) koloru żółtego z obrazem M. B. Saletyńskiej; 2) koloru białego z obrazem Maryi Królowej.

Na białym ornacie znajduje się postać Matki Boskiej. Istniała tutaj niegdyś wartościowa monstrancja rokokowa z medalionami z życia Chrystusa m. inn. Znalezienia Chrystusa w świątyni⁷⁹.

Kapliczki i figury: 1) w Kobylance, na realności Franciszka Osikowicza kapliczka z przedstawieniem Maryi pod Krzyżem i obrazem Świętej Rodziny na ścianie; 2) w Kobylance, na realności rodziny Sieradzkich kaplica z figurą M. Boskiej; 3) w Kobylance kaplica pod wezwaniem Serca Jezusowego z obrazem Świętej Rodziny; 4) w Kobylance, na dębim w lesie „Rozbój” figurka Matki Boskiej; 5) w Kobylance „koło Dworu” fundowana przez Skrzyńskich właścicieli majątku kapliczka z obrazem M. B. Częstochowskiej; 6) w Kobylance, na parceli rodziny Chardabusów kapliczka Pana Jezusa z obrazem Św. Rodziny; 7) na granicy Kobylanki i Krygu kapliczka M. B. Różańcowej; 8) w Kobylance, na parceli rodziny Stępników kapliczka M. B. Różańcowej; 9) w Kobylance, na parceli rodziny Gąsiorków kapliczka M. B. Różańcowej; 10) w Kobylance, na parceli rodziny Gogolów kapliczka M. B. z Dzieciątkiem; 11) w Dominikowicach, na realności Wojciecha Stępnia i jego fundacji murowana kaplica z gipsową figurą M. B. Różańcowej; 12) w Dominikowicach, na realności Ludwika Kurka murowana kapliczka z gipsową figurą M. B. Różańcowej, wybudowana w r. 1952 jako wotum za odzyskanie zdrowia; 13) w Dominikowicach, na parceli rodziny Ludwinów kamienna kolumna z figurą M. B. Różańcowej; 14) w Dominikowicach, na parceli Tadeusza Pietruszy kapliczka z obrazem Świętej Rodziny wybudowana przez rodziców właściciela Franciszka i Krystynę jako wotum za wyzdrowienie Franciszka. Już obecnie powstała tradycja, że w czasie choroby męża Krystyna udała się do „jasnowidza”, który z jakiejś księgi miał wyczytać winy całej rodziny i nakazał aby celem przebłagania Boga wybudowano kaplicę poświęconą Świętej Rodzinie; 15) w Dominikowicach, na realności Wojciecha Sikory kapliczka z XIX w. z ludową rzeźbą Chrystusa i M. B. Bolesnej; 16) w Do-

⁷⁹ Tomkowicz: Powiat gorlicki s. 256—257 fig. 54.

minikowicach, na parceli rodziny Rybczyków figura M. B. z Dzieciątkiem; 17) w Dominikowicach, na realności i z fundacji Błażeja Dutka krzyż z obrazem Świętej Rodziny; 18) w Dominikowicach, na parceli rodziny Wańtuchów kamienna figura Matki Boskiej fundowana na podziękowanie za odkrycie na tej realności źródła nafty.

Przy kościele istnieje bractwo Różańca Świętego. Parafianie mało uczęszczają z pielgrzymkami do innych miejsc, mając u siebie wizerunek Chrystusa Ukrzyżowanego z XVII w. posiadającego szeroką sławę cudowności.

108. KOLBUSZOWA

Parafia istnieje od drugiej poł. XV w. Kościół parafialny murowany pod wezwaniem Wszystkich Świętych zbudowany w r. 1936.

W ołtarzu głównym pod wezwaniem Maryi Panny znajduje się malowany na płótnie obraz Niepokalanego Poczęcia. W bocznym ołtarzu maryjnym znajduje się płaskorzeźbiony obraz M. B. Częstochowskiej, ofiarowany do kościoła podczas ubiegłej wojny. Przy obrazie znajdują się wota. W bocznym ołtarzu pod wezwaniem Św. Józefa znajduje się oleodrukowy obraz M. B. Nieustającej Pomocy również z wotami.

Obok wejścia do bocznej nawy stoi ołtarzyk z obrazem M. Boskiej.

Na ścianach kościoła wiszą: 1) malowany na płótnie z r. 1930 obraz M. B. Bolesnej; 2) oleodrukowy obraz M. B. Królowej Pokoju.

Polichromia kościoła wykonana w latach 1955—1957, poświęcona w głównej mierze Matce Boskiej, posiada sceny Zwiastowania, Narodzenia, Ofiarowania, Znalezienia w świątyni, godów w Kanie Galilejskiej.

Jeden z witraży przedstawia podobiznę M. B. Częstochowskiej.

Feretry: 1) z malowanym na blasze obrazem M. B. Bolesnej, po drugiej stronie Korony Cierniowej; 2) z malowanym na blasze obrazem Madonny Apokaliptycznej, po drugiej stronie św. Józefa; 3) z malowanym na płótnie obrazem M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie objawienia się Chrystusa św. Maryi Małgorzacie; 4) z malowanym na desce obrazem M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie M. B. Nieustającej Pomocy; (feretron ten noszą dziewczęta ubrane w krakowskie stroje); 5) z drewnianą figurą M. B. Różańcowej.

Chorągwie i sztandary: 1) koloru czerwonego z malowanym obrazem M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie św. Józefa; 2) koloru zielonego z malowanym obrazem Serca Maryi, po drugiej stronie Serca Pana Jezusa; 3) koloru czarnego z malowanym obrazem M. B. Bolesnej, po drugiej stronie Krzyża św.

Na cmentarzu znajduje się duża kaplica mszalna z ołtarzem i obrazem Maryi Wniebowziętej. W kostnicy na cmentarzu znajduje się barokowa rzeźbiona grupa Ukrzyżowania z Maryą i św. Janem. W Weryni koło stadionu, w dawnej kaplicy mszalnej dworskiej, znajduje się obraz M. B. Częstochowskiej.

Kapliczki i figury: 1) w Kolbuszowej, przy ul. Narutowicza w murowanej kapliczce znajduje się przeniesiona z kościoła parafialnego⁸⁰ rzeźbiona figura Anny Samotrzcę z ok. 1410 r.⁸¹; 2) w Kolbuszowej przy ul. 1-go Maja, koło domu Anny Serwańskiej na drzewie kapliczka M. B. Częstochowskiej; 3) w Kolbuszowej przy ul. 1-Maja, koło domu Jana Mierzejewskiego na drzewie kapliczka M. B. Częstochowskiej; 4) w Kolbuszowej, koło szkoły podstawowej kapliczka z obrazami M. B. Nieustającej Pomocy i M. B. Częstochowskiej; 5) w Kolbuszowej przy ul. 1-Maja wmurowany w dom (obecnie poczta) oleodrukowy obraz M. B. Częstochowskiej; 6) w Kolbuszowej Dolnej, na realności Stanisława Karkuła oleodrukowy obraz M. B. Częstochowskiej; 7) w Kolbuszowej Górnej, na realności Jana Chmielowca w kapliczce na drzewie obraz M. B. Częstochowskiej; 8) w Kolbuszowej Górnej, na realności Michała Skowrońskiego murowana kapliczka z krzyżem i figurą Matki Boskiej; 9) w Nowej Wsi, na realności Antoniego Steca w kapliczce na drzewie obraz M. B. Częstochowskiej; 10) w Nowej Wsi, na realności Michała Kiwaka w kapliczce na drzewie obraz M. B. Częstochowskiej; 11) w Nowej Wsi, na realności Jana Tokarza w kapliczce na drzewie również obraz M. B. Częstochowskiej; 12) w Świerczowie, na realności Stefana Matejka krzyż z oleodrukowym obrazem M. B. Częstochowskiej; 13) w Weryni, koło szkoły murowana kolumna z obrazami M. B. Częstochowskiej i Nieustającej Pomocy; 14) w Weryni, po prawej stronie szosy od Kolbuszowej kapliczka z obrazem M. B. Częstochowskiej.

Na terenie parafii znajduje się jeszcze ok. 25 kapliczek i krzyżów przydrożnych poświęconych innym tematom.

W parafii istnieje bractwo Różańca i Szkaplerza Świętego. Parafianie pielgrzymują do Leżajska i Borku ze względu na odbywającą się tam uroczystość Pogrzebu Matki Boskiej. Do Częstochowy jeżdżą tylko poszczególne osoby.

109. KORZENNA (pow. Nowy Sącz)

Parafia istnieje od pierwszej poł. XIV w. Kościół parafialny drewniany pod wezwaniem św. Urszuli i Towarzyszek⁸² spalił się w r. 1952. Nowy kościół w budowie. Nabożeństwa odbywają się w przebudowanej sali domu parafialnego.

Spalony kościół i jego wystrój wewnętrzny posiadał wysoką wartość artystyczną i zabytkową⁸³. Tylko kilka mniejszej wartości obiektów zdołano wyratować z wnętrza podczas pożaru.

W tymczasowej kaplicy w wielkim ołtarzu znajduje się obraz malowany w r. 1953 przez ks. A. Stachonia z Nowego Sącza, kopia czczo-

⁸⁰ Wizytacja dek. rudnickiego i miechocińskiego z r. 1748 k. 56 (w Archiw. Kap. Krak.).

⁸¹ Dutkiewicz: Małopolska rzeźba średniow. s. 145 il. 104.

⁸² Misiąg - Bocheńska, jw. fig. 326.

⁸³ Tomkowicz: Powiat grybowski s. 127—132.

nego a spalonego dawnego obrazu M. B. Szkaplerznej, święconej w parafii drugim odpustem. Kult ten nie jest zbyt dawny, gdyż jeszcze w r. 1759 wielką czcią darzono tutaj obraz M. B. Bolesnej znajdujący się w bocznym ołtarzu⁸⁴.

Obrazy zawieszona na ścianach: 1) malowany na płótnie obraz M. B. Bolesnej z XVIII w.; 2) płaskorzeźbiony obraz M. B. Częstochowskiej z XVIII w.; 3) malowany na płótnie obraz M. B. Saletyńskiej z XIX w.; 4) oleodrukowy obraz M. B. Nieustającej Pomocy; 5) gipsowa figura Niepokalanej.

Z feretronów jeden z malowanym obrazem Serca Maryi, po drugiej stronie Serca Pana Jezusa.

Chorągwie i sztandary: 1) koloru białego z malowanym na płótnie obrazem M. B. Szkaplerznej, po drugiej stronie Chrystusa Zmartwychwstałego; 2) koloru czerwonego z malowanym obrazem Serca Maryi, po drugiej stronie Serca Pana Jezusa; 3) koloru czarnego z malowanym obrazem M. B. Różańcowej, po drugiej stronie Pana Jezusa na Krzyżu.

Na dwu białych ornatach widnieją wizerunki Niepokalanej i Serca Maryi a na jednym z kielichów wizerunek Niepokalanej.

W Muzeum Diecezjalnym w Tarnowie znajdują się dwie figurki z pocz. XVI w. Maryi i św. Jana spod krzyża (nr inw. 187).

W Muzeum Narodowym w Krakowie pozostają: 1) obraz Ukrzyżowania z ok. 1440 r. (nr inw. 1010), przedstawiający Chrystusa Ukrzyżowanego, Longina przebijającego bok Chrystusa, setnika, św. Jana, św. Marię Magdalenę i Maryę Bolesną. Obraz przebywał kiedyś w dawnym kościele, w jednym z bocznych ołtarzy⁸⁵ zapewne jako kwatery dawnego ołtarza szafiastego. Należy on do wcześniejszych i czołowych pozycji sądeckiego malarstwa⁸⁶; 2) fragment ołtarza (nr inw. 1012) przedstawiający Maryę Bolesną, pochodzący z tego samego czasu. Prawdopodobnie stanowi on fragment postaci zajmującej całe skrzydło tryptyku z analogicznym przedstawieniem Chrystusa jako Męża Bolesci⁸⁷; 3) tryptyk z pocz. XVI w. ze skrzydłami (nr inw. 7784) przedstawiającymi świętych i środkową sceną — Madonny z Dzieciątkiem w otoczeniu św. Jana Chrzciciela i św. Urszuli⁸⁸. Obraz ten prezentuje częsty spo-

⁸⁴ Por. „Situs ecclesiae parochialis [Korzenens'is] d. 25 martii 1759 conscriptus” (w Arch. Diec. w Tarnowie).

⁸⁵ „Tertium [altare] ex parte dextra ex opposito secundi, similiter lapideum et inviolatum, cum imagine Passionis Jesu Christi”. Wizyt. dek. bobowskiego z r. 1608 k. 21v (w Arch. Kap. Krak.).

⁸⁶ Wł. Łuszczkiewicz: *Obrazy szkół cechowych polskich*. Kraków 1896 s. 25 fig. 6; Tomkowicz: *Powiat grybowski* s. 131 fig. 13; Kopera: *Średniowieczne malarstwo w Polsce* s. 153—155 fig. 136; Walicki: *Średniowieczne malarstwo polskie w XV w.* s. 65, 66, 128, tabl. 8.

⁸⁷ Łuszczkiewicz: *Obrazy szkół cechowych* s. 25 fig. 7; Tomkowicz: *Powiat grybowski* s. 132 fig. 14; Kopera: *Średniowieczne malarstwo* s. 125.

⁸⁸ Według protokołu wizytacji dek. bobowskiego z r. 1608 (k. 21) kościół w K. był pod wezw. św. Jana Chrzc., według zaś „Situs ecclesiae parochialis [Korzenensis] z 1759 r.” jest on już tyt. św. Urszuli z tow.

sób przedstawiania Maryi w otoczeniu świętych jako tzw. „Santa Conversazione”⁸⁹; 4) zwieńczenie tryptyku (nr inw. 7782) przedstawiające scenę Koronacji Maryi, stanowiące zapewne jedną całość konstrukcyjną z poprzednio wymienionym tryptykiem. U dołu sceny widzimy jakiegoś duchownego fundatora.

Kapliczki i figury: 1) w Korzennej, koło kościoła znajduje się między drzewami krzyż z rzeźbioną sceną Ukrzyżowania i Maryi Bolesnej; 2) w Korzennej, przy drodze prowadzącej do Mogilna kamienna kaplica z figurą Niepokalanej; 3) w Korzennej, przy drodze prowadzącej do Jasionnej, w ogródku Michała Maciaszką murowana kapliczka z figurą Niepokalanej; 4) w Korzennej, na realności Andrzeja Turskiego na drewnianym krzyżu szafeczka z rzeźbioną sceną Ukrzyżowania z Maryą Bolesną; 5) w Łyczanej, koło dworu na kamiennej kolumnie kapliczka z obrazem Matki Boskiej; 6) w Niecewi, na realności Franciszka Pawłaka na brzozie wisi szafeczka ze sceną Ukrzyżowania; 7) niedaleko od poprzedniej na jesionie kapliczka z obrazem M. B. Częstochowskiej; 8) w Niecewi, na realności rodziny Świeradów kamienna kapliczka z oleodrukowym obrazem Maryi.

Przy kościele istnieje bractwo Wiecznego i Żywego Różańca. Parafia uczyńszcują z pielgrzymkami do Tuchowa.

110. KOWALOWY (pow. Tarnów)

Parafia istnieje od r. 1947. Kościół obecny pod wezwaniem Serca Maryi Panny. Kościół dawniejszy — św. Katarzyny, przeniesiony w r. 1947 z Ryglie, istniał już w XIV w.

W ołtarzu głównym umieszczony jest obraz Serca Maryi malowany na płótnie w r. 1953 przez ks. Stachonia z Nowego Sącza. W bocznym ołtarzu umieszczona została gipsowa figura Niepokalanej. Poza tym jest mały prowizoryczny ołtarzyk M. B. Częstochowskiej. Na ścianie zawieszony jest oleodruk M. B. Nieustającej Pomocy.

Feretron posiada rzeźbę M. B. Fatimskiej wykonaną w drzewie w r. 1953 przez Stanisława Proszowskiego z Jodłowej.

Chorągwie i sztandary: 1) koloru czerwonego z malowanym obrazem M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie św. Stanisława Kostki; 2) koloru zielonego z malowanym obrazem M. B. Niepokalnie Poczętej, po drugiej stronie Orła Polskiego; 3) koloru zielonego z malowanym obrazem M. B. Różańcowej, po drugiej stronie św. Józefa.

Kapliczki w Kowalowach: 1) na realności Marii Legeć kapliczka z 1910 r. posiadająca figurę M. B. Różańcowej wykonaną w r. 1941; 2) na realności Antoniego Małeckiego stoi kapliczka fundowana ok.

⁸⁹ Łuszczkiewicz: Obrazy szkół cechowych s. 13 n; Tomkowicz: Powiat grybowski s. 131; Koper-a: Średniowieczne malarstwo s. 185.

1850 r. przez Tomasza Głaza, która posiada malowany na płótnie obraz M. B. Częstochowskiej.

Przy kościele istnieje bractwo Żywego Różańca. Parafianie uczęszczają na odpusty do Tuchowa.

111. KRASNE (pow. Limanowa)

Parafia istnieje od r. 1918. Kościół parafialny murowany pod wezwaniem Maryi Królowej Polski wzniesiony w r. 1935⁹⁰.

W ołtarzu głównym pod wezwaniem Maryi Królowej Polski znajduje się cementowa polichromowana figura tego tytułu z r. 1942. W bocznym ołtarzu pod wezwaniem św. Józefa znajduje się drewniana figura M. B. z Dzieciątkiem wykonana przez rzeźbiarza Samka z Bochni.

Na ścianie obok wielkiego ołtarza zawieszony jest malowany na desce w XIX w. obraz M. B. Częstochowskiej. Znajdował się niegdyś w kaplicy poprzedzającej kościół i darzony był żywszym kultem, o czym świadczą istniejące przy nim wota. Obecnie cześć ta ustaje. W zakrystii wisi oleodrukowy obraz M. B. Nieustającej Pomocy. Na stalach rzeźbione są dwa obrazy, z których jeden przedstawia Maryję w koronie podającą różaniec, drugi Maryję w koronie odbierającą serce ofiarowane Jej przez dziewczynkę.

Pięć witraży poświęcono tematyce maryjnej: Królowa Polski ze wszystkimi stanami, Bogarodzica Dziewica ze św. Wojciechem, Niepokalana ze św. Bernadettą, M. B. Częstochowska i M. B. Różańcowa.

Feretry: 1) z malowanym na płótnie obrazem M. B. Nieustającej Pomocy, po drugiej stronie Koronacji Maryi przez Trójcę Przenajświętszą; 2) z malowanym na płótnie obrazem Serca Maryi Łaskawej; 3) z drewnianą figurą Serca Maryi; 4) z gipsową figurą Niepokalanie Poczętej.

Chorągwie i sztandary: 1) koloru białego z malowanym obrazem Niepokalanej; 2) koloru białego z malowanym obrazem Maryi Królowej Niepokalanej; 3) koloru białego z malowanym obrazem M. B. Częstochowskiej; 4) koloru białego z malowanym obrazem M. B. Różańcowej; 5) koloru białego z malowanym obrazem Madonny trzymającej berło.

Na ornacie fundowanym w 1920 r. wyhaftowano obraz Maryi Niepokalanej.

Kapliczki i figury: 1) w Krasnem na realności Jana Bochenka, przy drodze do Góry św. Jana na wzniesieniu drewniana kapliczka z ołtarzykiem i rzeźbą Madonny z Dzieciątkiem z XIX w. zwaną „Panią Krasnego”. Istnieje tradycja o ukazywaniu się niegdyś w tym miejscu Matki Boskiej; 2) w Krasnem na realności Franciszka Różany, w przysiółku tzw. „Łęgi” murowana kapliczka pochodząca z pocz. XIX w. posiadająca ołtarzyk z malowanym na płótnie obrazem Madonny z Dzieciątkiem.

⁹⁰ Szczegółowe dane dot. budowy kościoła podaje miejscowa Kronika parafialna.

Przy tej kapliczce odprawiają się „majówki”; 3) w Krasnem, na skrzyżowaniu dróg do Tymbarku i Słupi kamienna figura M. B. z Dzieciątkiem, fundowana przez Jana Skwarczka; 4) w Krasnem, wybudowana na realności Jana Kowacza w 1955 r. kapliczka pod wezwaniem Serca Pana Jezusa z oleodrukowymi obrazami; 5) w Lasocicach, na realności Jana Zająca kamienna figura M. B. Karmiącej; 6) w Lasocicach, na realności Józefa Pająka kapliczka z XIX w. posiadająca malowane na drzewie obrazy Madonny z Dzieciątkiem i Świętej Rodziny; 7) w Lasocicach, na realności Kunegundy Karaś kamienny postument a w jednej z wnęk na miejscu starej figury Niepokalnej skradzionej w 1945 r. znajduje się nowa figura M. Boskiej. Kapliczka została wybudowana w 1846 r. po rabacji na przeproszenie Pana Boga; 8) w Słupi, na realności Marii Sutor kapliczka z malowanym na desce obrazem Maryi z Dzieciątkiem z XIX w.; 9) w Słupi, na realności Stanisława Wąsowicza kapliczka z malowanym na drzewie obrazem M. B. z Dzieciątkiem z XIX w.

W parafii śpiewają pieśń:

„Witaj Kraśnieńska Matko Jedyna,
uprosz nam łaskę u Swego Syna.
Witaj, ach witaj, Niepokalana,
witaj Maryjo, Matko kochana”. (2 zwrotki).

W parafii istnieje bractwo Żywego Różańca i stowarzyszenie Cudownego Medalika. Wierni uczęszczają na odpusty głównie do Kalwarii Zebrzydowskiej, mniej zaś do Szczyrzyca i Dobrej.

112. KROŚCIENKO (pow. Nowy Targ)

Parafia istnieje od pierwszej poł. XIV w. Kościół parafialny pod wezw. Wszystkich Świętych zbudowany prawdopodobnie w 1346 r., poszerzony nawą w 1546 r. Odpust obchodzi się w uroczystość M. B. Różańcowej.

W rokokowym ołtarzu znajduje się obraz Madonny z Dzieciątkiem. Przy obrazie wisi ok. 50 wotów. Obecny obraz był kiedyś w feretronie i przed kilku laty został umieszczony w wielkim ołtarzu. Stanowi on kontynuację kultu dawnego obrazu M. B.⁹¹, o którym kronika parafialna wspomina, że: „miał przyplłynąć Dunajcem i cudownie zatrzymać się przed obecnym kościołem”⁹². Z tego tytułu kościół posiadał w 1954 r. przywilej saktuarium maryjnego.

W bocznym wczesnobarokowy ołtarzu u góry znajduje się malowany na desce obraz Niepokalanie Poczętej. W skrzydłach ołtarzyka Zaślubiny i Zwiastowanie. Dawniej w środku ołtarza znajdował się obraz Matki Boskiej z XVI w.⁹³

⁹¹ Wizytacja dek. sądeckiego i nowotarskiego z r. 1608 k. 6: „[Altare] habet structuram parvam, cum imagine sculpta B. M. V. et colla teralibus pictis” (w Arch. Kap. Krak.).

⁹² Por. Kronika parafii Krościenko pod r. 1832 (na miejscu).

⁹³ „Teki konserwat.” T. 1: 1900 s. 395.

W ostatnich latach odkryto w kościele zabytkową polichromię z XIV, XV i XVI w. W partii z końca XV w. w prezbiterium znajduje się grupa Ukrzyżowania z Maryją⁹⁴ a w nawie, w polichromii sporządzonej w r. 1589 przez Jakuba Koraba z Nowego Targu, sceny z życia Chrystusa i Maryi oraz duży obraz Anny Samotrzeć⁹⁵.

Wśród feretronów znajduje się jedna figura Niepokalanej z Lourdes. Na białym ornacie znajduje się wyhaftowana postać Niepokalanej.

W kaplicy parafialnej przerobionej z domu parafialnego (odprawiają się tu główne nabożeństwa z powodu szczupłości kościoła) znajduje się w głównym ołtarzu malowany w 1922 r. przez Dziewolską obraz Matki Boskiej, a w bocznym ołtarzu obraz M. B. Nieustającej Pomocy.

Kapliczki i figury: 1) w kaplicy św. Rocha stojącej od XVIII w. przy ul. bł. Kingi znajduje się ołtarzyk z rzeźbą barokową M. B. Różańcowej⁹⁶; 2) przy ul. Jagiellońskiej, na domu rodziny Bielów znajduje się figura drewniana Matki Boskiej; 3) na szczycie Pienin znajduje się grotta bł. Kingi. Na ruinach zamku związanej z pamięcią tej błogosławionej⁹⁷ istniała pustelnia, w której znajdowała się spora ilość ludowej rzeźby i obrazków na szkle, m. in. M. Boskiej pochodzących z domów góralskich. Obiekty te spaliły się w r. 1947 wraz z pustelnią.

W Muzeum Diecezjalnym w Tarnowie znajduje się pochodzący z kościoła parafialnego w Krościenku olejny obraz na desce św. Anny Samotrzeć z XVIII w. (nr inw. 931).

Przy kościele istnieje Bractwo Różańcowe. Parafianie uczęszczają z pielgrzymkami przeważnie do Częstochowy, rzadziej do Kalwarii Zebrzydowskiej.

113. KRÓLOWA RUSKA (pow. Nowy Sącz)

Parafia istnieje od 1946 roku. Kościół parafialny pod wezwaniem Narodzenia Maryi Panny zbudowany w 1814 roku. Dawniej był to kościół grecko-katolicki.

W ołtarzu głównym znajduje się malowany na desce obraz Matki Boskiej z rękami wzniesionymi do góry i medalionem z Dzieciątkiem Jezus na piersiach — bizantyjski typ tzw. „Blachernitissy”. W owalnych medalionach po dwu stronach Maryi znajdują się głowy św. Joachima i św. Anny. W kościele są dwa małe ołtarzyki z obrazami M. B. z Dzieciątkiem oraz Narodzenia Maryi, prawdopodobnie z r. 1685⁹⁸.

Feretrony: 1) malowany na desce obraz Narodzenia Maryi, po drugiej stronie, Ukoronowania Maryi; 2) malowany na płótnie obraz Niepokalanej; 3) malowany na papierze obraz Nieustającej Pomocy.

⁹⁴ Szydłowski: Powiat nowotarski fig. 415.

⁹⁵ Tamże s. 358.

⁹⁶ Tamże s. 359.

⁹⁷ Por. St. Smólski: Pieniny, przyroda i człowiek. Kraków 1955 s. 157—161 ryc. 47.

⁹⁸ Tomkowicz: Powiat grybowski s. 132.

Na jednym sztandarze czerwonym jest malowany na płótnie obraz M. B. z Dzieciątkiem, po drugiej stronie Serca Pana Jezusa.

Na dzwonie znajduje się wizerunek M. B. z Dzieciątkiem.

Wsi Bogusza znajduje się filialny kościół pod wezw. św. Dymitra wybudowany w 1858 r. W wielkim ołtarzu mieści się malowany na płótnie obraz Ukoronowania Maryi. W małym prowizorycznym ołtarzyku zawieszono obraz Madonny z Dzieciątkiem z 1725 r.

Kapliczki i figury: 1) w Królowej Polskiej kapliczka z malowanym na papierze obrazem Matki Boskiej. Dawniej odprawiała się tutaj msza św.; 2) w Królowej Ruskiej gipsowa figura Matki Boskiej.

Parafianie odbywają pielgrzymki do Kalwarii Zebrzydowskiej i Tuchowa.

114. KRÓLÓWKA (pow. Bochnia)

Parafia istnieje od drugiej poł. XIII w. Kościół parafialny pod wezw. Przemienienia Pańskiego zbudowany w 1943 r.

W kaplicy z 1875 r. pod wezw. Matki Boskiej, tworzącej całość z nowym kościołem, znajduje się ołtarz z obrazem M. B. Różańcowej malowanym pod koniec XIX w. na płótnie i drewniana figura M. B. z Lourdes pochodząca z tego samego czasu. W ołtarzu pochodzącym z dawnego kościoła mieści się malowany na płótnie w XVIII w. obraz Niepokalanej. Na ścianie jest zawieszony obraz M. B. Nieustającej Pomocy przywieziony tutaj w 1896 r. z Rzymu. Przy obrazie jest 15 wotów. Na ścianie nad kaplicą Różańcową zawieszony jest obraz M. B. Kalwaryjskiej malowany przez ks. Józefa Kaczmarczyka z Krakowa. Kopię sporządzono w 1939 r. do użytku Kalwarii Zebrzydowskiej, kiedy to oryginalny obraz Kalwaryjski na początku wojny był przechowywany w jednym z domów Królówki. Na tę pamiątkę kopia obrazu Kalwaryjskiego została umieszczona w tutejszym kościele.

W kaplicy Różańcowej znajduje się witraż przedstawiający M. B. Różańcową.

Feretrony: 1) z malowanym na płótnie obrazem Matki Boskiej z Dzieciątkiem z XIX w., po drugiej stronie św. Michała; 2) z rzeźbioną w drzewie figurą M. B. Różańcowej; 3) z rzeźbioną w drzewie figurą Maryi z Dzieciątkiem.

Kapliczki i figury: 1) w Królówce, na realności Józefa Goca kamienna figura z 1885 r. M. B. Niepokalanie Poczętej; 2) w Królówce tzw. „Nowy Świat”, na realności Franciszka Tworzydły figura M. B. Wspomożycielki Wiernych z początku XX w.; 3) w Królówce, na realności Jana Musa kamienna figura Matki Boskiej z Dzieciątkiem z 1906 r.; 4) w Królówce tzw. „Nowy Świat”, kamienna figura z XIX w. przedstawia Zdjęcie z krzyża; 5) w Królówce, na realności rodziny Stochłów kamienna figura M. B. Nieustającej Pomocy z 1909 r.; 6) w Królówce,

na realności Józefa Babraja kamienna figura Niepokalanie Poczętej z 1947 r.; 7) w Królówce, na realności rodziny Miłosów kamienna figura M. B. Różańcowej z XIX w.; 8) w Królówce, na realności rodziny Golonków kamienna figura M. B. Różańcowej z 1904 r.; 9) w Królówce, na realności rodziny Komarów kamienna figura M. B. Różańcowej; 10) w Królówce wzniesiono w 1950 roku figurę Niepokalanej jako wotum za ocalenie uchodźców z Bochni, którzy znajdowali się tutaj podczas bitwy w dniu 20 stycznia 1945 r.; 11) w Cichawce, na realności rodziny Kaczmarczyków kamienna figura M. B. Różańcowej z 1909 r.; 12) w Cichawce, na realności Józefa Smagi kamienna figura M. B. Różańcowej z 1915 r.; 13) w Cichawce, na realności rodziny Płachtów nowsza kamienna figura M. B. Różańcowej; 14) w Soślinach, na realności rodziny Brzegowych kamienna figura M. Boskiej z Dzieciątkiem z 1888 r.

W roku 1875 założone zostało w parafii bractwo Różańca Wiecznego. Parafianie uczęszczają z pielgrzymkami dwa razy w roku do Kalwarii Zebrzydowskiej, na Wielki Tydzień i uroczystość Wniebowzięcia.

115. KRUŻŁOWA (pow. Nowy Sącz)

Parafia istnieje od pierwszej poł. XIV w. Kościół parafialny pod wezwaniem Maryi Panny zbudowany w 1520 r., kilkakrotnie potem był przebudowany.

W ołtarzu głównym znajduje się malowany na desce obraz ilustrujący symboliczne narodzenie Maryi Panny. W bocznym ołtarzu znajduje się obraz M. B. Różańcowej zastawiany malowaną kopią słynnej rzeźby „Pięknej Madonny” pochodzącej z Krużłowej. W kaplicy, w ołtarzu św. Antoniego znajduje się rzeźba M. B. z Dzieciątkiem pochodząca z 1680 r.

Kościół został polichromowany w 1520 r. W kasetonach stropu nawy są obrazy Zwiastowania i św. Anny Samotrzc⁹⁹. Na belce tęczowej grupa Ukrzyżowania z XVI w. Również na ścianie zewnętrznej pod obecnym oszalowaniem znajduje się malowana grupa Ukrzyżowania.

Feretrony: 1) z malowanym na płótnie obrazem Maryi i św. Anny, po drugiej stronie — Trójcy Świętej; 2) z malowanym na płótnie obrazem M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie — P. Jezusa w cierniowej koronie; 3) z rzeźbioną w drzewie figurą Maryi z Dzieciątkiem; 4) z rzeźbioną w drzewie figurą Niepokalanej.

Sztandary i chorągwie: 1) koloru żółtego z malowanym na płótnie obrazem M. B. Szkaplerznej, po drugiej stronie M. B. Różańcowej; 2) koloru niebieskiego z malowanym na płótnie obrazem Zwiastowania, po drugiej stronie Zesłania Ducha Świętego; 3) koloru zielonego z malowanym obrazem Świętej Rodziny, po drugiej stronie Przemienienia Pańskiego.

⁹⁹ Mi siąg - Bocheńska, jw. fig. 422.

Na ornacie białym wyhaftowano postać Niepokalanej. Na dzwonie z 1457 r. obok daty i napisu „o rex glorie, Veni cum pace” jedna z trzech płaskorzeźb przedstawia Madonnę z Dzieciątkiem¹⁰⁰.

W Muzeum Diecezjalnym w Tarnowie znajduje się malowany na płótnie obraz rokokowy (nr inw. 121) przedstawiający Opłakiwanie Chrystusa przez Maryję.

W Muzeum Narodowym w Krakowie znajdują się: 1) Najśłynniejsza w Polsce „Madonna Piękna” z pocz. XV w.¹⁰¹ Była ona niegdyś w głównym ołtarzu kościoła jako środkowa część całego tryptyku¹⁰². Później została przeniesiona do ołtarza w kaplicy¹⁰³, skąd w r. 1899 została zabrana do Muzeum Narodowego w Krakowie (nr inw. 10315); 2) fragment środkowej części tryptyku z XV/XVI w. przedstawiający Madonnę na półksiężycu w obecności św. Bernarda Sieneńskiego¹⁰⁴.

Kapliczki i figury: 1) w Krużlowej, na realności Franciszka Bielawicza kapliczka z figurą Serca Maryi; 2) w Krużlowej Niższej, na posiadłości Józefy Średniawskiej drewniana kapliczka z malowanym na płótnie obrazem M. B. Częstochowskiej; 3) w Starej Wsi, na realności Katarzyny Tarasek kamienna figura M. B. Różańcowej z 1853 r.

Parafianie uczęszczają na odpusty do Tuchowa, Kalwarii Zebrzydowskiej, Ptaszkowej, Korzennej, Grybowa i Dębowca.

116. KRYG (pow. Gorlice)

Parafia istnieje od 1930 r. Kościół parafialny pod wezwaniem Królowej Polski wzniesiono w 1932 r.

W głównym ołtarzu znajduje się malowany na desce obraz Maryi Królowej Polski. W małym ołtarzyku gipsowa figura Niepokalanej. W zakrystii zawieszony jest oleodrukowy obraz M. B. Częstochowskiej. Wśród witraży jeden (w transepcie po stronie Lekcji) przedstawia Serce Maryi, drugi w oknie frontowym M. B. Częstochowską.

Feretry: 1) z malowanym na blasze obrazem M. B. Różańcowej, po drugiej stronie Świętej Rodziny; 2) z drewnianą figurą Serca Maryi.

Chorągwie i sztandary: 1) koloru czerwonego z malowanym obrazem Królowej Polski, po drugiej stronie św. Franciszka; 2) koloru złotego z malowanym obrazem Siedmiu Boleści Maryi; po drugiej stronie św. Antoniego; 3) koloru białego z malowanym obrazem M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie św. Floriana; 4) koloru czarnego z malowanym obrazem M. B. Bolesnej, po drugiej stronie P. Jezusa w Ogrójcu.

Na białym ornacie znajduje się wizerunek Maryi Królowej Polski. Na drzwiach tabernaculum wykuto w blasze wizerunek Zwiastowania.

¹⁰⁰ Sz y d ł o w s k i: Dzwony starodawne s. 48.

¹⁰¹ D u t k i e w i c z: Małopolska rzeźba średn. s. 138—139 il. 89.

¹⁰² Wizytacja dek. bobowskiego z r. 1608 k. 152 (w Arch. Kap. Krak.).

¹⁰³ T o m k o w i c z: Powiat grybowski s. 139.

¹⁰⁴ Tamże s. 140.

Kapliczki i figury: 1) w Krygu, na realności Wojciecha Karpia znajduje się na drzewie figurka Niepokalanej; 2) w Krygu w dolnej części jednego z krzyżów gipsowa figurka Niepokalanej; 3) w Krygu-Świniarach, na realności rodziny Oleszkowiczów znajduje się na drzewie kapliczka ze statua Niepokalanej.

Przy kościele istnieje Bractwo Różańcowe. Parafianie uczęszczają na odpusty do Tarnowca, Tuchowa i Dębowca.

117. KRYNICA DOLNA (pow. Nowy Sącz)

Parafia istnieje od 1946 roku. Kościół parafialny pod wezwaniem św. Piotra i Pawła zbudowano w 1886 r. Dawniej była tu parafia greckokatolicka. Odpust obchodzi się na uroczystość Nieustającej Pomocy.

W ołtarzu głównym znajduje się malowany na desce obraz M. B. Nieustającej Pomocy. W ołtarzu bocznym umieszczony jest malowany na płótnie obraz Niepokalanej.

Kościół został pomalowany w 1935 r. Jedną ze scen przedstawia Ofiarowanie w świątyni. Na ścianie umieszczone są dwa obrazy: 1) malowany na płótnie Niepokalanej z 1836 r. 2) malowany na desce obraz M. B. Nieustającej Pomocy.

Feretry: dwa gipsowe z wizerunkiem Niepokalanej.

Chorągwie i sztandary: 1) koloru białego z malowanym na płótnie obrazem M. B. z Dzieciątkiem, po drugiej stronie Świętej Rodziny; 2) koloru czerwonego z malowanym na płótnie obrazem M. B. z Dzieciątkiem, po drugiej stronie świętego Biskupa; 3) koloru niebiesko-czerwonego z malowanym obrazem Świętej Rodziny, po drugiej stronie św. Anny z Maryją.

W kościele znajduje się dzwon „Maryja” z wizerunkiem M. B. Nieustającej Pomocy i napisem: „Imię moje Maria. Ludu Maryi, Narodzie Polski, gdy usłyszysz głos mój, przerwij pracę, pozdrów Marię, zmów Anioł Pański, wspomnij zmarłych i poległych za wiarę i ojczyznę. Powołały mnie do życia szlachetne i ofiarne serca parafian”.

Przy kościele istnieją tzw. „Róże”. Parafianie uczęszczają najchętniej do figury M. B. Niepokalanej w parku Krynicy-Zdroju, szczególnie na procesję odbywającą się tam w ostatnią niedzielę maja.

118. KRYNICA-ZDRÓJ (pow. Nowy Sącz)

Parafia istnieje od 1904 roku. Kościół pod wezwaniem Wniebowzięcia Maryi Panny wzniesiony w 1892 r.

W ołtarzu głównym, fundowanym przez krynickiego kuracjusza J. Rakowskiego z Hermanowic, znajduje się kopia Madonny Murilla wykonana w 1892 r. przez art. mal. Feliksa Franica. W czterech bocznych ołtarzach znajdują się: 1) malowany na płótnie obraz Niepokalanej; 2) malowany na drzewie obraz M. B. Nieustającej Pomocy z 1912 r.;

3) w ołtarzu św. Józefa malowany w 1924 r. przez art. mal. Rutkowskiego obraz M. B. Częstochowskiej jako wotum pierwszej wspólnej pielgrzymki parafii do Częstochowy; 4) w ołtarzu P. Jezusa Ukrzyżowanego malowany na płótnie w 1953 r. obraz M. B. Bolesnej.

W prezbiterium znajduje się obraz Ofiarowania Maryi Panny art. malarza Le Sumer z 1916 r. ofiarowany w 1939 r. przez Kaz. Bergsona z Warszawy.

Feretry: 1) z rzeźbioną w drzewie figurą M. B. Różańcowej; 2) z rzeźbioną w drzewie figurą M. B. z Lourdes.

Chorągwie i sztandary: 1) koloru biało-czerwonego z malowanym obrazem M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie Orła Białego; 2) koloru czerwonego z malowanym obrazem M. B. Różańcowej, po drugiej stronie Serca Pana Jezusa; 3) koloru białego z malowanym obrazem Serca Maryi, po drugiej stronie św. Franciszka; 4) koloru białego z malowanym obrazem Niepokalanej, po drugiej stronie Serca Pana Jezusa.

Ornaty: 1) koloru białego z haftowanym obrazem M. B. Częstochowskiej; 2) koloru białego z haftowanym obrazem Niepokalanej; 3) koloru białego z haftowanym obrazem Serca Maryi.

Na jednym z dzwonów sprawionym w 1953 r. znajduje się płaskorzeźba „Matki Boskiej Krynickiej”, herb Krynicy-Zdroju oraz napis: „Przczystej Dziewicy. Królowo Krynickich Zdrojów módl się za swoje dzieci. Fundowany przez parafian i kuracjuszy”.

Kościół i kaplice: 1) w kościele w Słotwinach znajduje się w ołtarzu malowany na płótnie obraz M. B. Nieustającej Pomocy ofiarowany przez p. Kozieniową z Krynicy; 2) w kaplicy w Parku (pierwszy kościół w Krynicy) w bocznym ołtarzu znajduje się malowany na desce z XIX w. obraz M. B. Częstochowskiej; 3) przy ul. Kraszewskiego stoi wybudowany w 1938 r. „Sierociniec” z kaplicą i obrazem M. B. Częstochowskiej; 4) przy ul. Dąbrowskiego w „Ochronce” pod wezw. Niepokalanej w bocznym ołtarzu jest sporządzona z masy w 1936 r. figura Niepokalanej. W ogrodzie przy Ochronce również stoi figura Niepokalanej; 5) przy ul. Pułaskiego, w domu SS. Elżbietanek w kaplicy znajduje się obraz M. B. Częstochowskiej; 6) w Domu Wypoczynkowym KUL jest także obraz M. B. Częstochowskiej; 7) przy ul. Kościelnej, w „Domu kościelnym Miłosierdzia” znajduje się w kaplicy obraz Niepokalanej.

Kapliczki i figury: 1) na cmentarzu kościelnym, od północnej jego strony znajduje się figura Matki Boskiej ufundowana w 1896 r. przez rodzinę Klimczyków z Krynicy a wykonana w kamieniu przez T. Błotnickiego; 2) na placu kościelnym przed plebanią jest kamienna figura Niepokalanej; 3) koło nowej szkoły przy drodze stoi figura Matki Boskiej przeniesiona tutaj z Parku Skórczewskiego; 4) przy ul. Pułaskiego znajdują się dwie figury Matki Boskiej.

W parku nad Głównym Zdrojem, na stoku góry znajduje się wzniesiona w 1864 r. figura M. B. Niepokalanie Początej, otaczana wielką

cją, szczególnie przez kuracjuszy. Woda czerpana z pobliskiego źródła uważana jest za cudowną i pomagającą na dolegliwości ciała i ducha. U podstaw powstania tej figury tkwi legenda o pasterce, która ongiś prosiła Maryję o pomoc dla zranionego rycerza. Zobaczyła ona Maryję wskazującą na źródło i mówiącą „obmyj tą wodą rany rycerza a żyć będzie”. Artur Grottger wykonał rysunek postaci Maryi, według którego wykuto opisywaną figurę Matki Boskiej. Kulminacyjnym punktem nabożeństwa jest procesja odbywająca się co roku w ostatnią niedzielę maja wieczorem z kościoła parafialnego do figury w parku. Imponującego efektu dodają światła niesione przez wielotysięczne rzesze parafian i kuracjuszy¹⁰⁵. Figura posiadała w 1954 r. przywilej sanktuarium maryjnego.

W Krynicy przebywa, maluje i sprzedaje obrazki egzotyczny Nikifor zwący się Janem Matejką. W ikonografii tych dziwnych obrazków jedno z pierwszych miejsc zajmuje tematyka maryjna. Wśród niej znaleźć można niespotykane dotychczas sceny pełne swoistego apokryfizmu (np. Chrystus i Maryja w łodzi, Chrystus Bolesny ukazujący się Maryi z kielichem, Opłakiwanie wielkopiątkowego Grobu Chrystusa przez Maryję itp.) oraz mistycyzmu¹⁰⁶.

Istnieją dwie pieśni do Matki Boskiej Krynickiej:

- 1) „Pokłon Przejrzystej Dziewicy.
Postać Jej biała, świetlana,
jaśnieje w parku Krynicy.
To Matka Nasza Kochana”. (6 zwrotek).
- 2) „Krynicka Pani.
Na górze posąg Krynickiej Matki,
z daleka nam widnieje.
Do stóp Jej garną się ufnie dziatki,
do tej, co dobroć sieje”. (7 zwrotek).

W parafii znajduje się bractwo Różańca Świętego.

119. KRZYŻ (pow. Tarnów)

Parafia istnieje od 1925 r. Kościół pod wezwaniem Podwyższenia Krzyża świętego wzniesiono w 1909 r.

W ołtarzu głównym, pod obrazem Ukrzyżowania znajduje się malowany na płótnie obraz M. B. Bolesnej; w bocznym ołtarzu wisi malowany na desce obraz M. B. Nieustającej Pomocy. Przy obrazie jest ok.

¹⁰⁵ Por. druk ulotny bez tyt. m. r. podający dzieje kultu figury „Matki Boskiej Krynickiej”.

¹⁰⁶ Por. Ks. Wł. Smoleń: Otwarcie wystawy Zbiorów Sztuki Kościelnej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. „Archiwa, Bibliot., Muzea kośc.” T. 1: 1960 z. 2 s. 169—170.

100 wotów. W kaplicy na ścianie zawieszony jest malowany na płótnie w XIX w. obraz M. B. Różańcowej.

Feretry: 1) z malowanym obrazem M. B. Nieustającej Pomocy, po drugiej stronie św. Józefa; 2) z drewnianą rzeźbą Niepokalanej; 3) inny mniejszy feretron z drewnianą rzeźbą Niepokalanej.

Na jednym ze sztandarów koloru białego wyhaftowano obraz M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie Orła Białego.

Kapliczki i figury: 1) na parceli gromadzkiej obok remizy strażackiej stoi kamienna figura Niepokalanej wzniesiona w połowie XIX w. na miejscu dawnej karczmy. Według opowiadania miejscowej ludności od czasu postawienia figury przestały nawiedzać tę miejscowość nie-szczęścia i klęski żywiołowe. Figura ta jest widomą pozostałością patronowania Maryi Niepokalanej nad żywym ruchem abstynenckim w diecezji tarnowskiej w połowie XIX wieku; 2) na parceli rodziny Wątrobów obok cmentarza znajduje się krzyż wzniesiony — według podania — na wspólnej mogile poległych w potyczce ze Szwedami w 1656 r. Na krzyżu znajduje się również figurka Niepokalanej; 3) przy szosie do Tarnowa znajduje się kapliczka, z której skradziono figurkę św. Antoniego a na jej miejscu umieszczono obecnie obraz Matki Boskiej; 4) obok pałacu, na terenie dawnego dworu, wzniesiono podczas ostatniej wojny grotę z figurą Niepokalanej.

Przy kościele istnieje Bractwo Różańcowe. Parafianie uczęszczają z pielgrzymkami najczęściej do Tuchowa, rzadziej do Kalwarii Zebrzydowskiej, Częstochowy i Odporyszowa.

120. KRZYŻANOWICE (pow. Bochnia)

Parafia istnieje od drugiej poł. XIII w. Kościół drewniany pobernardyński z Bochni pod wezwaniem św. Joachima został przeniesiony tutaj w 1794 r.¹⁰⁷

W ołtarzu bocznym poświęconym Maryi znajduje się malowany na płótnie w XIX w. obraz Matki Boskiej. W tym samym ołtarzu umieszczono nowszy obraz M. B. Różańcowej.

W polichromii z 1876 r. znajduje się na stropie obraz Niepokalanej.

Na ścianie są zawieszony dwa obrazy, malowany na desce obraz Niepokalanej oraz malowany na płótnie obraz „Gwiazdy Morza”.

Feretry: 1) z malowanym na płótnie obrazem „Gwiazdy Morza”, po drugiej stronie św. Joachima; 2) z malowanym w XIX w. na płótnie obrazem M. B. Różańcowej, po drugiej stronie M. B. z Dzieciątkiem w otoczeniu dzieci; 3) z rzeźbioną figurą M. B. z Lourdes; 4) z rzeźbioną fi-

¹⁰⁷ Dutkiewicz: Powiat bocheński. W: „Katalog zabytków sztuki w Polsce”. T. 1, s. 47.

gurą M. B. z Dzieciątkiem; 5) z rzeźbioną figurą Serca Maryi; 6) z rzeźbioną figurą M. B. Anielskiej.

Chorągwie i sztandary: 1) koloru czerwonego z malowanym obrazem M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie Serca Pana Jezusa; 2) koloru czerwonego z malowanym obrazem M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie św. Józefa; 3) koloru niebieskiego z malowanym obrazem Niepokalanej, po drugiej stronie św. Józefa.

Na kielichu umieszczono na stopce wykonany w emalii wizerunek Niepokalanej.

Na cmentarzu grzebalnym znajduje się kaplica mszalna z końca XIX w. wzniesiona nad grobowcem właścicieli dóbr w Proszówkach a w niej ołtarzyk z obrazem Niepokalanej.

W Krzyżanowicach, na realności rodziny Stopów znajduje się rzeźbiona w kamieniu figura przedstawiająca Koronację Maryi.

W parafii istnieje zwyczaj śpiewania podczas mszy weselnej pieśni opiewającej objawienie się M. B. Bocheńskiej.

Na odpusty parafianie uczęszczają do Okulic i Bochni. Do Kalwarii Zebrzydowskiej udają się na cały tydzień przed 15 sierpnia. Często też jeżdżą do Częstochowy.

121. KSIAŻNICA (pow. Mielec)

Parafia istnieje od drugiej poł. XIII w. Kościół pod wezwaniem św. Jana Chrzciciela wybudowano w 1927 r.

W ołtarzu głównym znajduje się malowany na blasze obraz Matki Boskiej trzymającej w ręku lilię. W trzech ołtarzach bocznych znajdują się: figura gipsowa Niepokalanej, malowany na desce obraz M. B. Bolesnej i malowany obraz Wniebowziętej.

Na ścianach znajdują się obrazy: 1) M. B. z Dzieciątkiem; 2) oleodrukowy M. B. Częstochowskiej; 3) malowany na desce M. B. z Dzieciątkiem.

Feretry: 1) z malowanym obrazem M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie Madonny z Dzieciątkiem; 2) z malowanym w 1930 r. we Włoszech obrazem M. B. z Dzieciątkiem; 3) z malowanym na desce obrazem Niepokalanej.

Chorągwie i sztandary: 1) koloru niebieskiego z malowanym obrazem Niepokalanej; 2) koloru białego z malowanym obrazem M. B. Częstochowskiej; 3) koloru białego z malowanym obrazem Serca Maryi; 4) koloru białego z malowanym obrazem M. B. Różańcowej.

W Woli Mieleckiej znajduje się mszalna kaplica pod wezw. Narodzenia M. B. z 1905 r. z ołtarzykiem i obrazem Matki Boskiej. Na ścianie wisi oleodrukowy obraz M. Boskiej.

Kapliczki i figury: 1) w Goleszowie znajduje się kapliczka ufundowana w 1831 r. przez Franciszka i Zofię Pieprzny a w niej obok figury Chrystusa Frasobliwego, rzeźbionego w drzewie obraz M. B. Częstochowskiej. Do kaplicy tej odbywają się procesje w dni krzyżowe; 2) w Podleszanach kamienna figura Niepokalanej fundowana w 1933 r. przez Alfonsa i Agnieszkę Kaniów.

W parafii istnieje Bractwo Różańca świętego. Wierni uczęszczają z pielgrzymkami do Częstochowy, Leżajska i Dzikowca.

122. KUPNO (pow. Kolbuszowa)

Parafia istnieje od 1919 r. W tym też roku zbudowano kościół parafialny pod wezwaniem św. Jana Chrzciciela. Od r. 1955 obchodzi się drugi odpust na uroczystość Królowej Nieba i Ziemi.

W wielkim ołtarzu znajduje się rzeźbiona w drzewie figura z XVIII w., przeniesiona tutaj z macierzystego kościoła w Kolbuszowej przedstawiająca postać Niepokalanej. Figura darzona jest specjalnym kultem i dlatego kościół posiadał w 1954 r. przywilej sanktuarium maryjnego.

W bocznym ołtarzu znajduje się obraz M. B. Różańcowej. Nad wielkimi drzwiami u wejścia do kościoła widnieje duża figura Niepokalanej.

Feretry: 1) z malowanym na papierze obrazem Serca Maryi, po drugiej stronie Serca Pana Jezusa; 2) z malowanym na desce obrazem M. B. Szkaplerznej, po drugiej stronie św. Józefa; 3) z malowanym na papierze obrazem Nieustającej Pomocy, po drugiej stronie św. Alojzego; 4) z figurą Niepokalanej.

Sztandary i chorągwie: 1) koloru zielonego z malowanym obrazem Serca Maryi, po drugiej stronie Serca Pana Jezusa; 2) koloru białego z malowanym obrazem M. B. z Dzieciątkiem, po drugiej stronie św. Franciszka; 3) koloru różowego z malowanym obrazem M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie Serca Pana Jezusa.

Na białym ornacie wyhaftowano postać Niepokalanej. Na kielichu znajduje się postać M. Boskiej a w monstrancji figurka Niepokalanej.

Na terenie parafii znajduje się jedna figura kamienna Matki Boskiej z początku XX w.

Parafianie śpiewają dwuzwrotkową pieśń:

„Ty, któraś sobie tron u nas obrała,
by nas wspomagać w życia czas;
wierzymy, Matko, żeś nas pokochała
i nie porzucisz nigdy nas.
Byłaś nam źródłem wiary i męstwa,
zawsześ nas strzegła spojrzeniem swym;
w udrękach cierpień i w dniach zwycięstwa —
Tyś nam Królową, my ludem Twym”.

Przy kościele istnieje bractwo Różańca św., Szkaplerza oraz stowarzyszenie Wstrzemięźliwości, któremu patronuje Maryja Niepokalana. W 1956 r. zaprowadzona została Nieustająca Nowenna M. B.

Od dawna opowiadali sobie ludzie, że gdy dla figury Niepokalanej uważanej za cudowną wybudowany zostanie nowy kościół, Polska odzyska niepodległość. Ludność uważa, że ta przepowiednia spełniła się po wybudowaniu obecnego kościoła.

Parafianie uczęszczają z pielgrzymkami do Leżajska, chociaż także swoją figurę Matki Boskiej uważają za łaskami słynącą.

C. d. n.